

**TEMATICKÁ SPRÁVA
O PRVOTNÝCH ZISTENIACH
Z PRIESKUMU NÁZOROV ŠTUDENTOV
NA KVALITU VZDELÁVANIA
V DOKTORANDSKOM ŠTÚDIU**

Bratislava 14. decembra 2023

Obsah

Predslov.....	5
1. Úvod	6
2. Charakteristiky prieskumu	7
3. Hlavné výsledky	10
4. Podrobné výsledky	12
4.1. Profil respondentov	12
4.2. Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom.....	14
4.3. Odborné vedenie doktorandov	16
4.4. Flexibilita štúdia.....	23
4.5. Napĺňanie cieľov vzdelávania.....	26
4.6. Vnímanie intenzity vedeckého výskumu na pracovisku	30
4.7. Prístup k infraštruktúre a zdrojom.....	36
4.8. Publikovanie výsledkov tvorivej práce doktorandov	42
4.9. Získavanie zahraničných skúseností, mobility	45
4.10. Vyučovanie študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia.....	47
4.11. Oblasť žiaduceho zlepšenia doktorandského štúdia	51
4.12. Sociálne zabezpečenie	56
4.13. Školiace pracovisko a jeho hodnoty.....	60
5. Najvýznamnejšie zistenia a odporúčania.....	62
6. Záver.....	64

Ďakujeme všetkým súčasným aj niekdajším doktorandom, ktorí si našli čas, zúčastnili sa prieskumu názorov, a tak sprostredkovali svoje názory a skúsenosti.

Dovoľujeme si osobitne poďakovať Študentskej rade vysokých škôl, ako aj doktorandom za cenné pripomienky pri zostavovaní a testovaní dotazníka a pri finalizácii prípravy prieskumu.

Poďakovanie prináleží tiež technickej podpore informačného systému agentúry, ako aj kolegom Mgr. art. Bálintovi Lovászovi, Mgr. Lucii Bittnerovej, Mgr. Petrovi Kutlákovi, Veronike Kardošovej a ďalším za pomoc s prípravou a realizáciou prieskumu.

Predslov

Predkladáme tematickú správu Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo o prvotných zisteniach z prieskumu názorov študentov a čerstvých absolventov 3. stupňa vysokoškolského vzdelávania na kvalitu štúdia. Terénny zber dát sa uskutočnil v mesiacoch október – november 2023. Do prieskumu sa aktívne zapojilo 1 525 respondentov; návratnosť dotazníkov presiahla 21 %.

Cieľom prieskumu bolo zistiť vnímanie kvality vzdelávania študentmi na 3. stupni vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike. V súlade s princípmi zabezpečovania kvality v Európe šlo nielen o zisťovanie ich názorov na napĺňanie cieľov vzdelávania, ale aj o skúsenosť doktorandov a absolventov doktorandského štúdia so samotným vzdelávaním.

Tematická správa prináša prvé výsledky týkajúce sa vnímania kvality poskytovaného doktorandského štúdia z pohľadu študentov, vyhodnotenie odpovedí na zatvorené otázky, v niektorých prípadoch aj v druhostupňovom triedení. Po úplnom spracovaní všetkých odpovedí zverejníme sumárnu správu aj s ďalšími triedeniami a spracovaním odpovedí na otvorené otázky, t. j. s voľne formulovanými odpoveďami.

Dokument je spracovaný v súlade s plánom tematických správ agentúry. Zadanie obsahu a rozsahu zisťovania špecifikovalo vedenie agentúry. Realizáciu zámeru zabezpečovala Ing. Jana Stovíčková s kolegami. S prípravou prieskumu pomohla Študentská rada vysokých škôl, ako aj viacerí doktorandi pri testovaní dotazníka. Prieskum podporilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

prof. Ing. Robert Redhammer, PhD.
predseda výkonnej rady agentúry

1. Úvod

Poslaním Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo (ďalej aj ako „agentúra“) je prispievať k zlepšovaniu kvality vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike v súlade s princípmi Štandardov a usmernení pre zabezpečovania kvality Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (ESG, EHEA).

Agentúra nielen rozhoduje vo veciach týkajúcich sa udeľovania oprávnení vysokým školám na základe ich žiadostí, ale najmä podporuje zvyšovanie efektívnosti vnútorného zabezpečovania kvality vysokých škôl prostredníctvom nastavovania štandardov, poskytovaním odborného a nezávislého pohľad na kvalitu ich vzdelávania a zodpovedajúcich odporúčaní. Agentúra taktiež vypracúva analýzy vysokoškolského vzdelávania vrátane prieskumov názorov medzi študentmi¹.

Prvé takéto zisťovanie názorov študentov agentúra realizovala v roku 2021 pod projektovým názvom *Akademická štvrťhodinka*. Jej cieľovou skupinou boli študenti 1. a 2. stupňa a spojeného štúdia vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike. Toto druhé zisťovanie názorov čerpalo zo získaných skúseností, zameralo sa však na 3. stupeň vysokoškolského vzdelávania.

Zámerom agentúry bolo vypracovať metodiku prieskumu názorov študentov tak, aby bolo možné zisťovať názory na kvalitu vzdelávania opakovane a na čo najširšej vzorke respondentov – študentov aj čerstvých absolventov pomerne rýchlo vyhodnotiť a zverejniť. Prakticky to znamená zaistiť anonymitu odpovedí respondentov, obmedziť počet otázok v dotazníku, formulovať otázky jednoznačne a ľahko pochopiteľne pre cieľovú skupinu a informovať komunitu o uskutočňovaní prieskumu.

Do **vnímania kvality vzdelávania** zahrňame v súlade s ESG nielen dosahovanie cieľov a výsledkov vzdelávania (learning outcomes) v zmysle požiadaviek kvalifikačného rámca EHEA pre tento stupeň vzdelávania, ale aj skúsenosti študentov so samotným vzdelávaním.

Cieľom tohto prieskumu stanoveného vedením agentúry bolo zistiť:

1. ako študenti a absolventi vnímajú celkovú kvalitu doktorandského štúdia na vysokých školách,
2. ako vnímajú napĺňanie cieľov vzdelávania zodpovedajúcich úrovni 3. stupňa vysokoškolského vzdelávania podľa Kvalifikačného rámca EHEA,
3. ako vnímajú jednotlivé aspekty súvisiace s kvalitou vzdelávania a
4. v ktorých oblastiach by najviac uvítali zlepšenie.

Prieskum mal byť realizovaný tak, aby odpovede bolo možné vyhodnocovať aj v druhostupňovom triedení jednak podľa etapy v štúdiu, podľa dennej a externej formy štúdia, ako aj podľa skupín študijných odborov.

Cieľom prieskumu nebolo posudzovať konkrétne školiace pracoviská; preto prieskum nemôže slúžiť na hodnotenie ani k financovanie jednotlivých pracovísk či škôl.

¹ V texte tematickej správy je popri rodovej špecifikácii v primeranej miere používané generické (rodovo neutrálne, základné) maskulínium na označenie osoby, príp. skupiny osôb a ich príslušnosti k sociálnej, profesnej, funkčnej a i. skupine.

2. Charakteristiky prieskumu

Požiadavky na úroveň vzdelávania sú závislé od stupňa vzdelávania a sú špecifikované v kvalifikačnom rámci pre Európsky priestor vysokoškolského vzdelávania. Doktorandský stupeň má obsahovať signifikantný podiel výskumnej práce; otázky preto boli v značnej miere nasmerované na vedecký výskum samotných študentov, podmienky na ich štúdium a výskum, ako aj na vnímanie kvality a úspešnosti vo výskume samotného školiaceho pracoviska.

Časť otázok smerovala k cieľom a výsledkom vzdelávania. Otázky sledovali vnímanie šírky a hĺbky získavaných vedomostí, ich porozumenia, získavania zručností, ako aj kompetentností vo forme preukázaných spôsobilostí vyriešiť odborný či vedecký problém.

Ďalšie otázky sa týkali úspešnosti študentov a samotného školiaceho pracoviska pri získavaní zdrojov na konkrétnu výskumnú prácu a venovali pozornosť aj kvalite publikačných výstupov. Boli zaradené aj z toho dôvodu, že z hľadiska obsahu kvalifikácie má vzdelávanie napĺňať očakávania odbornej verejnosti.

Pri príprave a realizácii prieskumu boli využité skúsenosti z predchádzajúceho zisťovania názorov študentov *Akademická štvrt'hodinka*, uskutočneného v roku 2021. Autori využili pozitívne skúsenosti, napríklad oslovenie všetkých študentov 3. stupňa štúdia v Slovenskej republike, ktorých e-mailové adresy sú uvedené v Centrálnom registri študentov Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky.

Oproti predchádzajúcemu prieskumu dotazník obsahoval menší počet otázok, pričom tematicky pokrýval celú oblasť záujmu. Predpokladaná časová náročnosť vyplňania bola 10 – 15 minút. V skutočnosti stredná hodnota vyplňania dotazníka zaberala necelých 11 minút.

Štruktúra otázok bola nastavená tak, že prvé otázky zisťovali celkový vzťah respondenta k doktorandskému štúdiu, nasledovali jednotlivé oblasti zisťovania a na záver boli vložené otázky demografického charakteru, potrebné hlavne pre druhostupňové triedenia.

Pri prieskume bola uplatňovaná zásada „radšej stratiť jednu odpoveď ako celý dotazník“; preto pri takmer všetkých otázkach bola aj možnosť neodpovedať. Koniec koncov, každý respondent má právo niečo nevedieť alebo odpoveď jednoducho odmietnuť.

Prieskum pokrýva nasledujúce oblasti:

- celková spokojnosť s doktorandským štúdiom,
- flexibilita štúdia,
- napĺňanie požiadaviek kvalifikačného rámca pre 3. stupeň vysokoškolského vzdelávania,
- akademická etika,
- odborné vedenie školiteľom,
- úspešnosť pracoviska vo vedeckom výskume a zapojenosť do výskumných grantových projektov,
- podmienky na výskumnú prácu alebo umeleckú tvorbu,
- prezentovanie a publikovanie výsledkov výskumnej práce doktorandov,
- získavanie medzinárodných skúseností, mobilita,
- vyučovanie študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia,
- sociálne zabezpečenie doktorandov,
- námety na zlepšenie doktorandského štúdia.

Terénny zber dát..... 5. 10. – 14. 11. 2023

Metóda zberu..... onlinový kvantitatívny prieskum

Jazykové verzie dotazníka..... slovenská, anglická, maďarská mutácia.

Na spracovanie dát z dotazníka bol použitý softvér IBM SPSS a MS Excel. Elektronické formy dotazníkov boli vytvorené v systéme Survio. Kontakty na respondentov boli získané z Centrálného registra študentov (CRŠ).

Cieľovú skupinu utvorili súčasní doktorandi, ako aj nedávni absolventi doktorandského štúdia².

Dotazník vyplnilo 1 525 respondentov. Do prieskumu mal možnosť sa zapojiť každý doktorand, ako aj čerstvý absolvent doktorandského štúdia. E-mailom bolo oslovených 96 % cieľovej skupiny.

Oslovovacie e-maily (pozvánky do prieskumu) boli posielané informačným systémom SAAVŠ; preto nebolo potrebné dávať e-mailové adresy doktorandských študentov tretím stranám.

Každá pozvánka do prieskumu obsahovala unikátny link na elektronický dotazník.

Anonymita a návratnosť

Každému respondentovi bol priradený unikátny kód vygenerovaný použitím náhodných čísel. Uvedený kód sa zapisoval spolu s odpoveďami konkrétneho respondenta a umožňoval identifikovať prípadné duplicity.

E-mailová adresa sa k odpovediam respondentov nepripájala, slúžila len na doručenie oslovovacieho e-mailu; spracovanie odpovedí bolo od začiatku anonymné. Výsledky prieskumu sú prezentované v agregovanej forme; nie je možné prepojiť odpovede s konkrétnym respondentom.

Očakávaná návratnosť dotazníkov bola 10 %. Pri externej forme štúdia dosiahla 11 %, pri dennej forme štúdia 27 %. Celková návratnosť dotazníkov prekročila 21 %. Aby celkový pohľad odrážal v primeranej miere názory denných aj externých doktorandov, boli odpovede váhované v pomere zodpovedajúcom ich reálnemu zastúpeniu³. Pri uvedenom váhovaní boli sledované aj skupiny študijných odborov.

Inšpirácie a podklady

Medzi zdroje inšpirácií pri tvorbe a doladení dotazníka patrili:

- európske požiadavky na zabezpečenie kvality a na úroveň kvalifikácie,
- poznatky kolegov získané počas dlhoročnej praxe vo vedení študentov 3. stupňa vysokoškolského štúdia,
- osobné skúsenosti doktorandov, ako aj absolventov doktorandského štúdia (individuálne rozhovory a skupinový rozhovor pri posudzovaní návrhu dotazníka a oslovovacieho e-mailu),
- spontánne odpovede vysokoškolských študentov (v rámci prieskumu *Akademická štvrťhodinka*), ktoré odrážali ich skúsenosti s tým, ako doktorandi vyučujú,

² CRŠ obsahoval v rámci študentov doktorandského štúdia aj e-mailové kontakty na ľudí, ktorí medzičasom štúdium prerušili alebo ukončili predčasne. 31 z nich vyplnilo dotazník.

³ Podľa Výročnej správy o stave vysokého školstva za rok 2021 vydanéj Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v roku 2022. Na výpočet podielu denných a externých študentov doktorandského štúdia boli použité údaje z tabuľky 1.

- The First Eurodoc Survey on Doctoral Candidates:
<https://eurodoc.net/sites/default/files/attachments/2017/144/eurodocsurveyireport2011.pdf> ,
- How to set up the training to prepare PhD students for careers beyond academia:
https://carlis.saia.sk/user/CARLIS/Aktualizovane_vystupy/Handbook.pdf ,
- Standard školitelky/školitele v doktorském studiu (Vnitřní předpis navržený Studentskou komorou RVŠ a Českou asociací doktorandek a doktorandů):
https://www.skrvs.cz/wpcontent/uploads/2023/04/STANDARD_SKOLITELKY_SKOLITELE.pdf
- Doktorandská škola. Cesta k transformácii a inovácii doktorandského vzdelávania vo svete a na Slovensku:
https://www.researchgate.net/publication/339213790_Doktorandska_skola_Cesta_k_transformacii_a_inovacii_doktorandskeho_vzdelavania_vo_svete_a_na_Slovensku ,
- webové stránky viacerých vysokých škôl a univerzít na Slovensku a v Českej republike (hlavne dokumenty týkajúce sa etiky na pracovisku a profilu absolventov 3. stupňa vysokoškolského štúdia).

3. Hlavné výsledky

Cieľom prieskumu bolo zmapovať názory študentov 3. stupňa vysokoškolského štúdia na kvalitu a na celkové podmienky poskytovaného vzdelávania.

Celková spokojnosť a prístup školiteľa

Spokojnosť s doktorandským štúdiom (70 %) jednoznačne prevažuje nad nespokojnosťou, pričom veľmi spokojní boli zhruba traja z desiatich respondentov (31 %). Tento podiel rastie (a klesá) s vnímaním odborného vedenia školiteľa: pri jednoznačne pozitívnom hodnotení školiteľa podiel veľmi spokojných utvára takmer 50 %.

Školitelia sa svojim doktorandom venujú v rozmanitej frekvencii: každý druhý respondent dostáva odborné vedenie aspoň raz za týždeň, zhruba každý tretí 1 – 2-krát do mesiaca. Niekedy je však odborné vedenie ešte zriedkavejšie.

Približne polovici všetkých respondentov vyhovuje súčasný stav, ďalších vyše 40 % by uvítalo, keby sa im školiteľ venoval viac. Tam, kde sa školiteľ venuje doktorandovi zriedkavo – menej často ako raz mesačne – je to až 90 %. Takáto (takmer) absencia odborného vedenia sa týka približne každého siedmeho respondenta. Málokomu z nich to vyhovuje, a tak vnímanie odborného vedenia školiteľa zodpovedá miere (ne)záujmu zo strany školiteľa.

Výsledky potvrdzujú kľúčovú úlohu školiteľov pri odbornom raste doktorandov. Ich pozitívny vplyv je možné sledovať vo viacerých rovinách. Zároveň sa vynára aj zistenie, že nezanedbateľná časť študentov doktorandského štúdia (jedna sedmina) dostáva menej odborného vedenia a podpory, než potrebuje pre svoj rast.

Rozvoj schopností, vedomostí, zručností

Napĺňanie požiadaviek kvalifikačného rámca bolo skúmané ako proces či cesta, ktorá smeruje ku konkrétnemu cieľu.

Zhruba sedem z desiatich respondentov uviedlo, že doktorandské štúdiom ich vedie:

- k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov,
- k osvojeniu si postupov a metód vedeckého výskumu/umeleckej tvorby,
- k hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru,
- k rozvoju v oblasti vedeckej komunikácie.

Väčšie rezervy sa ukazujú v získaní hlbokých vedomostí z odboru, ktoré uviedol približne každý druhý respondent. Zároveň iba traja z desiatich majú pocit, že sa v rámci štúdia na 3. stupni rozvíjajú/rozvíjali v oblasti manažmentu výskumných projektov, experimentov či umeleckých projektov. Slabo bola vnímaná aj oblasť výchovy k dodržiavaniu hodnôt akademickkej etiky.

Vklad školiteľa pre úspech doktorandského štúdia je zrejмый z odpovedí na viaceré otázky – aj pri napĺňaní podmienok kvalifikačného rámca pre 3. stupeň: dve tretiny z tých, ktorým sa školiteľ odborne venuje aspoň raz týždenne, uviedli, že doktorandské štúdiom ich vedie k získaniu hlbokých vedomostí z odboru. Zároveň – oproti ostatným respondentom – častejšie registrujú prínos štúdia pre svoj rast aj v iných oblastiach.

Vnímanie vedeckého výskumu na pracovisku a zverejňovanie výsledkov

Necelá polovica účastníkov prieskumu uviedla, že pracovisko, na ktorom sa uskutočňuje doktorandské štúdiom, vykonáva intenzívny vedecký výskum. Približne štvrtina nevie posúdiť

jeho intenzitu a zhruba každý šiesty respondent nepovažuje výskum za intenzívny. O tom, že by školiace pracovisko výskum nerobilo, sa zmienila menej než dvadsatina respondentov. Vnímanie vedeckého výskumu ako intenzívneho bolo častejšie u respondentov dennej formy štúdia ako u externistov (52 % vs. 39 %). Takmer štyri pätiny respondentov uviedli, že ich pracovisko sa zapája do riešenia grantových, zväčša národných projektov.

Prezentovanie výsledkov sa najčastejšie realizuje na domácej konferencii. Uviedlo ju zhruba sedem z desiatich absolventov doktorandského štúdia (73 %), ako aj doktorandov po dizertačnej skúške (69 %).

Viac ako štyri pätiny absolventov doktorandského štúdia publikovali výsledky svojej práce alebo už majú aspoň jeden príspevok akceptovaný. Zároveň ďalšia desatina príspevok pripravuje alebo čaká na jeho recenziu. Publikovanie alebo akceptáciu príspevku uviedlo aj približne sedem z desiatich súčasných doktorandov po dizertačnej skúške.

Získavanie zahraničných skúseností a návrhy na zlepšenie

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí je skôr výnimkou ako pravidlom: spomedzi absolventov ho osobne zažila menej ako polovica z nich. Súčasní doktorandi sa na zahraničné pracoviská dostali ešte zriedkavejšie. Tieto výsledky mohla ovplyvniť aj pandémia.

V rámci návrhov na zlepšenie sa najčastejšie objavovali:

- finančné zdroje na výskum,
- zaškolenie nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich čaká počas štúdia,
- organizácia doktorandského štúdia.

Denní doktorandi (absolventi) citlivo vnímajú aj celkové sociálne zabezpečenie doktorandov. Netýka sa to len štipendií, ktoré väčšinou pokrývajú veľkú časť bežných nákladov. Externisti by zasa prijali lepší prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam.

Vyučovanie a atmosféra na pracovisku

Väčšina respondentov vyučuje (alebo vyučovala) študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia. Spravidla dostávajú pomoc od kolegov pri príprave na konkrétne cvičenia, semináre či ateliéry. Podstatne horšie je to s pedagogickou prípravou – kurzmi či seminármi, ktoré by im poskytli základ na vyučovanie vysokoškolských študentov: kurzy alebo semináre väčšinou dostanú v nedostatočnej miere, prípadne vôbec nie. Preto neprekvapí, že pri vyučovaní im najčastejšie pomáha/pomáhajú:

- samoštúdium a vymieňanie si skúseností s inými doktorandmi,
- rady starších kolegov na tému „ako učiť“,
- učenie sa *za pochodu*, napríklad metódou pokus – omyl.

„Mať okolo seba zanietenejších výskumníkov, ktorí pracujú v atmosfére dôvery a rešpektu“: táto predstava nie je až taká vzdialená realite. Atmosféru dôvery medzi kolegami jednoznačne priradzuje k svojmu školiacemu pracovisku tretina respondentov a ďalších takmer 30 % sa k nej prikláňa (odpovede „veľmi sa hodí“ a „skôr sa hodí“). Ďalšie skúmané charakteristiky prostredia boli uvádzané častejšie a ich vnímanie prinášajú podrobné výsledky.

4. Podrobné výsledky

4.1. Profil respondentov

Cieľovou skupinou prieskumu boli súčasní doktorandi, ako aj čerství absolventi 3. stupňa vysokoškolského štúdia. Súčasní doktorandi tvorili viac ako štyri pätiny vzorky. Prevažujú tí, ktorých dizertačná skúška ešte len čaká.

Spomedzi respondentov, ktorí už štúdium absolvovali, prerušili alebo ukončili predčasne, ho zhruba 90 % ukončilo v roku 2023.

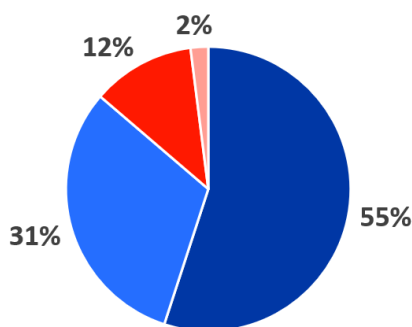
Centrálny register študentov obsahuje aj kontakty na ľudí, ktorí doktorandské štúdium prerušili alebo ukončili predčasne. Tí tvoria 2 % vzorky.

Poznámka: prvá databáza kontaktov bola z Centrálného registra študentov (CRŠ) získaná začiatkom júla, ďalšie v polovici októbra a začiatkom novembra 2023. Cieľom bolo, aby sa všetci súčasní doktorandi (s kontaktmi uvedenými v CRŠ) mohli zúčastniť prieskumu.

V období terénneho zberu dát nezanedbateľná časť doktorandov už obhájila dizertačnú prácu a doktorandské štúdium úspešne absolvovala. To zároveň umožnilo získať dostatočný počet respondentov – čerstvých absolventov – pre viaceré druhostupňové triedenia.

Profil respondentov

- Študent/študentka doktorandského štúdia – pred dizertačnou skúškou
- Študent/študentkou doktorandského štúdia – po dizertačnej skúške
- Doktorandské štúdium úspešne absolvoval/a
- Doktorandské štúdium prerušil/a alebo ukončil/a predčasne

Znenie otázky v dotazníku:

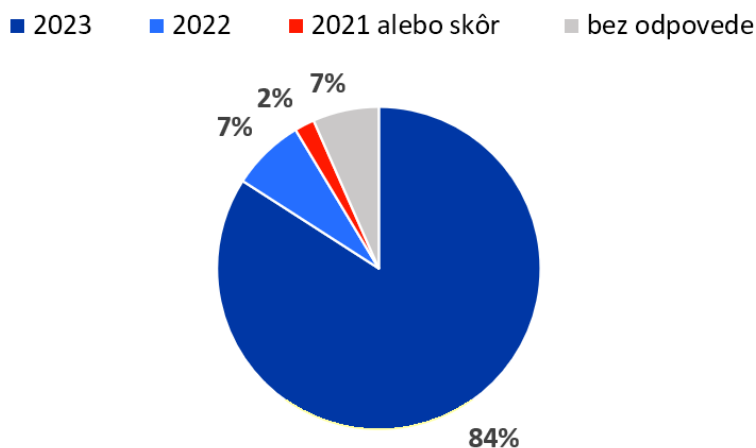
Ktorá z nasledujúcich možností najlepšie vystihuje vašu SÚČASNÚ situáciu?

- som študentom/študentkou doktorandského štúdia – pred dizertačnou skúškou (minimovkou),
- som študentom/študentkou doktorandského štúdia – po dizertačnej skúške (minimovke),
- doktorandské štúdium som už úspešne absolvoval/a,
- doktorandské štúdium som prerušil/a alebo ukončil/a predčasne,
- iná možnosť, napíšte...,

Poznámka: odpoveď „iná možnosť“ si zvolilo menej ako 0,5 % respondentov.

Nasledujúca otázka sa zobrazila len tým respondentom, ktorí doktorandské štúdium ukončili alebo prerušili. Viac ako štyri pätiny z nich ukončili štúdium v roku 2023⁴.

Rok ukončenia alebo prerušenia doktorandského štúdia

Znenie otázky v dotazníku:

V ktorom roku ste ukončili vaše doktorandské štúdium?

- 2018
- 2019
- 2020
- 2021
- 2022
- 2023
- Iná odpoveď, napíšte...
- Nechcem odpovedať

Poznámka pre respondentov, ktorí UŽ ABSOLVOVALI alebo prerušili doktorandské štúdium: všetky otázky si vztiahnite NA OBDOBIE SVOJHO DOKTORANDSKÉHO ŠTÚDIA – tak ako si ho pamätáte.

Poznámka k podrobným výsledkom:

V ďalšom texte označenie „respondenti“ zastupuje

- hlavne **súčasných študentov doktorandského štúdia (86 % vzorky)**,
- v menšej miere aj absolventov doktorandského štúdia (12 %) – úspešne ukončili štúdium prevažne v roku 2023 ,
- ako doplnok aj bývalých doktorandov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne (2 %).

Pri viacerých otázkach budú prvé dve uvedené skupiny analyzované osobitne: súčasní doktorandi vs. absolventi, pričom pri súčasných študentoch je možné ísť ešte viac do detailov – podľa absolvovania dizertačnej skúšky.

⁴ Ukázalo sa, že získanie dostatočného počtu vyplnených dotazníkov od absolventov doktorandského štúdia z predchádzajúcich rokov (2022 alebo skôr) je ťažko realizovateľné na základe kontaktov z CRŠ.

4.2. Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

So svojím doktorandským štúdiom sú respondenti väčšinou spokojní: takmer tretina deklarovala, že je veľmi spokojná, skôr spokojných je zhruba 40 %. Traja z desiatich respondentov vyjadrili neutrálny postoj alebo nespokojnosť.

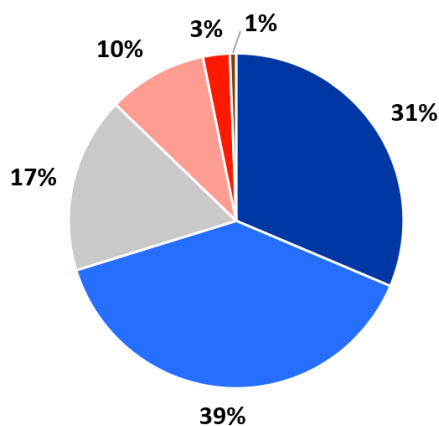
Na externej forme štúdia je mierne vyššie zastúpenie respondentov, ktorí sú veľmi spokojní so svojím doktorandským štúdiom. Ale celková spokojnosť⁵ je približne rovnaká v oboch skupinách podľa formy štúdia.

Doktorandi pred dizertačnou skúškou sú spokojnejší ako doktorandi po dizertačnej skúške: u tých druhých síce tiež prevažuje spokojnosť, ale zhruba pätina vyjadrila neutrálny postoj a približne každý siedmy je nespokojný.

Pri vyhodnocovaní bežných prieskumov spokojnosti zákazníkov bývajú niekdajší klienti najtvrdšími kritikmi. Preto neprekvapí, že spokojnosť bývalých doktorandov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne, je výrazne nižšia ako v ostatných skupinách. Prevažuje u nich nespokojnosť nad spokojnosťou (45 % vs. 26 %). Na celkové výsledky majú prakticky mizivý vplyv (predstavujú 2 % vzorky), ale na zlepšovanie kvality vzdelávania je dôležité poznať aj ich názory.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

- veľmi spokojný/á
- skôr spokojný/á
- ani spokojný/á, ani nespokojný/á
- skôr nespokojný/á
- vôbec nie spokojný/á
- bez odpovede

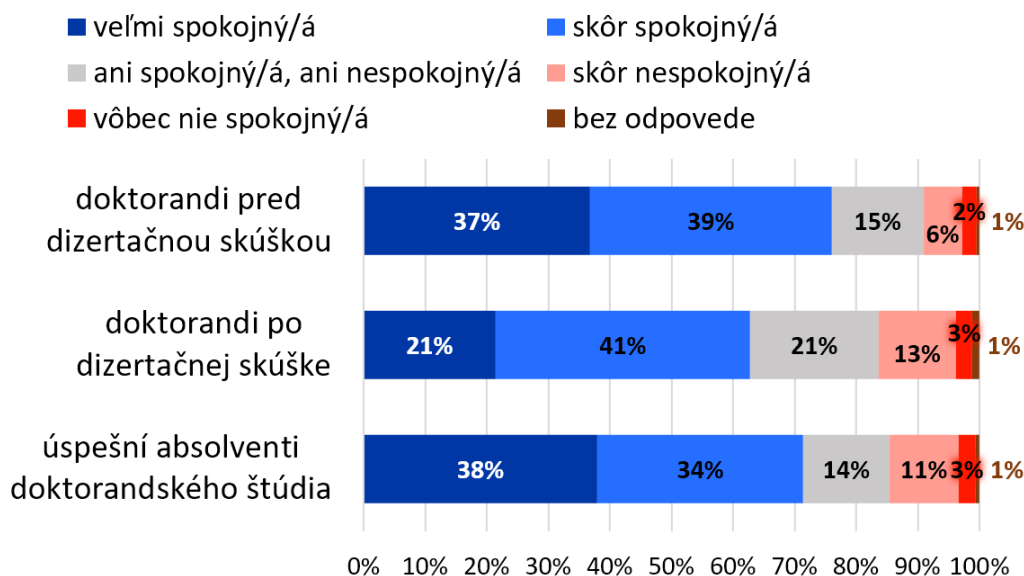
Znenie otázky v dotazníku:

S vaším doktorandským štúdiom ste celkovo... Vyberte jednu odpoveď.

- veľmi spokojný/á,
- skôr spokojný/á,
- ani spokojný/á, ani nespokojný/á (neutrálny postoj),
- skôr nespokojný/á,
- vôbec nie spokojný/á,
- neviem/nechcem odpovedať.

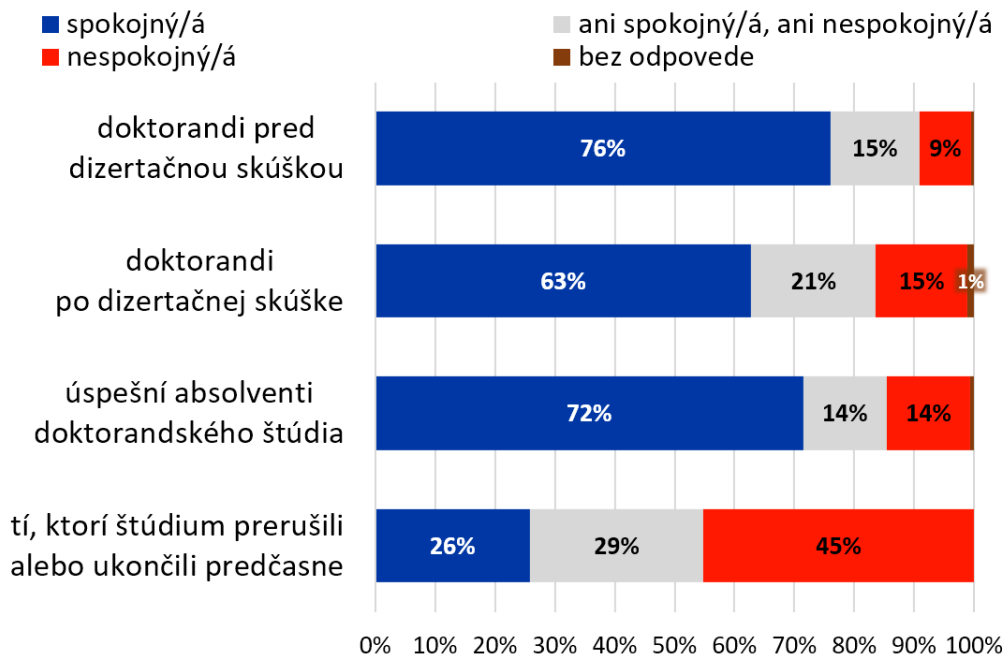
⁵ Súčet percentuálnych zastúpení odpovedí „veľmi spokojný/á“ a „skôr spokojný/á“.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom v jednotlivých skupinách

Nasledujúci graf zahŕňa aj respondentov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne. Na rozdiel od predchádzajúceho grafu prináša spojené kategórie – z dôvodu nižšieho počtu respondentov v uvedenej skupine.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom v jednotlivých skupinách (spojené kategórie)

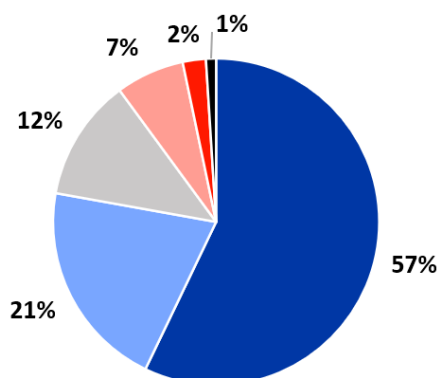
4.3. Odborné vedenie doktorandov

4.3.1. Celkové vnímanie odborného vedenia zo strany školiteľa alebo školiteľky

Viac ako tri štvrtiny respondentov vnímajú odborné vedenie školiteľa pozitívne (jednoznačne alebo skôr pozitívne). Každý ôsmy respondent zaujal neutrálny postoj a takmer desatina je viac kritická: odborné vedenie zo strany školiteľa vníma negatívne (jednoznačne negatívne alebo skôr negatívne).

Vnímanie odborného vedenia zo strany školiteľa/školiteľky

- Jednoznačne pozitívne ■ Skôr pozitívne ■ Neutrálne
■ Skôr negatívne ■ Jednoznačne negatívne ■ Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

Ako vnímate odborné vedenie vášho doktorandského štúdia zo strany školiteľa/školiteľky? Vyberte jednu odpoveď.

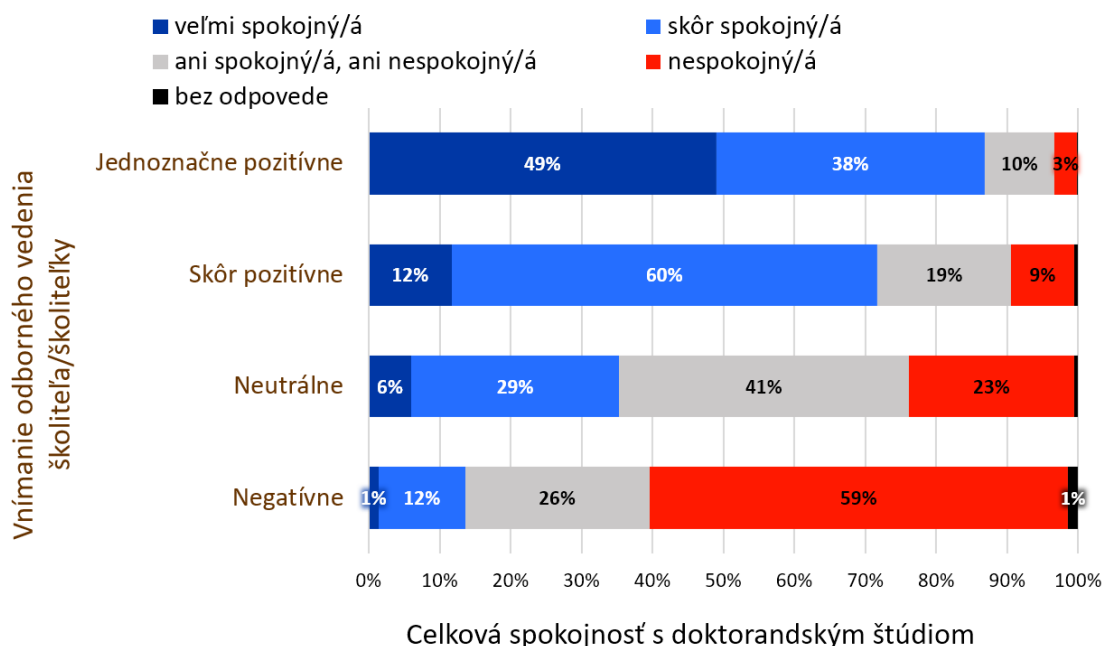
- jednoznačne pozitívne,
- skôr pozitívne,
- neutrálne,
- skôr negatívne,
- jednoznačne negatívne,
- neviem alebo nechcem odpovedať.

Odborné vedenie a spokojnosť

Prieskum potvrdil, že odborné vedenie školiteľa či školiteľky je výrazne prepojené s celkovým hodnotením doktorandského štúdia.

Takmer 90 % respondentov, ktorí odborné vedenie školiteľa vnímajú jednoznačne pozitívne, je spokojných so svojim doktorandským štúdiom. S poklesom odborného vedenia klesá aj spokojnosť: napríklad neutrálne vnímanie odborného vedenia rozhodne neznamená „vcelku dobré“: spája sa totiž s výrazným prírastkom celkovej nespokojnosti. Pri negatívnom hodnotení odborného vedenia už nespokojnosť s doktorandským štúdiom výrazne prevažuje.

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom a vnímanie odborného vedenia školiteľa

Poznámka:

V predchádzajúcom grafe sú sčítané podiely negatívnych odpovedí (skôr negatívne + jednoznačne negatívne resp. skôr nespokojný/á + vôbec nie spokojný/á) z dôvodu počtu respondentov a lepšej prehľadnosti.

4.3.2. Vítané zmeny v odbornom vedení zo strany školiteľa

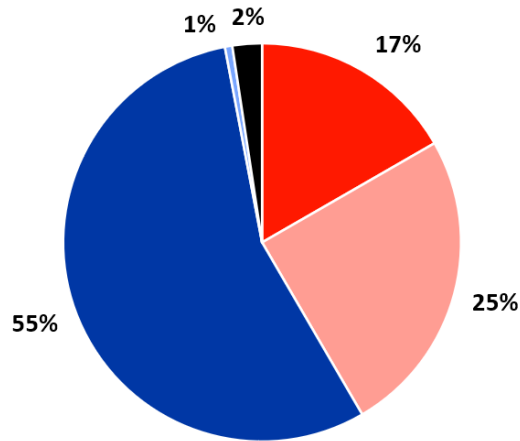
„Aby sa mi venoval/a menej ako doteraz?“ Takúto možnosť – vo vzťahu k odbornému vedeniu školiteľa – si nezvolil takmer nikto. Možnosti „výrazne menej ako doteraz“ a „trochu menej ako doteraz“ spolu predstavujú len 1 % odpovedí.

Na druhej strane zhruba štyria z desiatich by privítali, keby sa im školiteľ venoval viac (17 % podstatne viac a 25 % o trochu viac). Vyše polovici pravdepodobne vyhovuje súčasný stav, čo sa týka odborného vedenia zo strany školiteľa. Vystihuje to ich odpoveď „tak ako doteraz“.

Iný pohľad sa naskytne pri rozdelení podľa celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom: takmer 60 % nespokojných respondentov by uvítalo, keby sa im školiteľ/ka venoval/a podstatne viac. Spomedzi spokojných si rovnakú odpoveď zvolilo len 7 % respondentov.

Bolo by dobré, keby sa školiteľ odborne venoval...

- podstatne viac
- o trochu viac
- tak ako doteraz
- menej ako doteraz
- bez odpovede

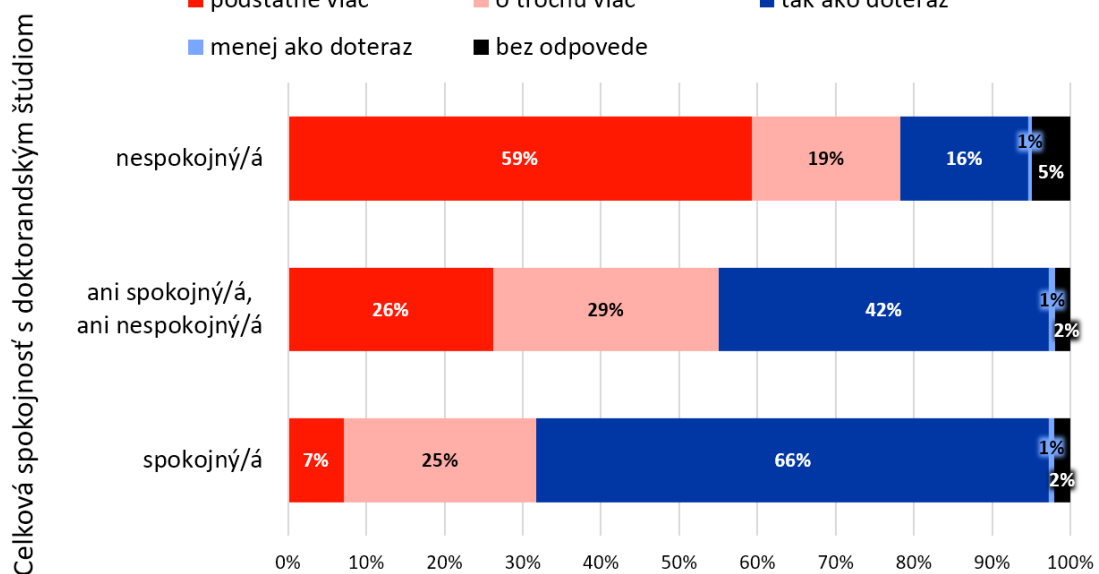
Znenie otázky v dotazníku:

Privítali by ste, aby sa vám školiteľ/ka odborne venoval/a... Vyberte jednu odpoveď.

- podstatne viac,
- o trochu viac,
- tak ako doteraz,
- trochu menej ako doteraz,
- výrazne menej,
- neviem alebo sa nechcem vyjadriť.

Bolo by dobré, keby sa školiteľ/ka odborne venoval/a... – podľa celkovej spokojnosti s doktorandským štúdiom

- podstatne viac
- o trochu viac
- tak ako doteraz
- menej ako doteraz
- bez odpovede

4.3.3. Ako často sa školiteľ odborne venuje doktorandovi

Takmer polovica respondentov dostáva odborné vedenie od školiteľa na dennej alebo týždennej báze. Zhruba každý tretí respondent uviedol, že sa mu školiteľ odborne venuje 1 – 2-krát do mesiaca.

S ešte zriedkavejším odborným vedením sa stretáva približne každý siedmy respondent. Práve v skupine „takmer bez odborného vedenia“ (frekvencia menej ako raz mesačne) je školiteľova absencia výrazne pociťovaná a väčšina by prijala podstatne viac odborného záujmu zo strany školiteľa.

Zriedkavá odborná pozornosť zo strany školiteľa sa spája s ďalšími negatívnymi výsledkami. Naznačujú to nasledujúce zistenia:

- v skupine doktorandov „takmer bez odborného vedenia“ prevažuje negatívne vnímanie odborného vedenia školiteľa/školiteľky nad pozitívnym,
- zhruba 40 % „odídených“ doktorandov (ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne) deklarovalo, že sa im školiteľ venoval menej často ako raz mesačne alebo sa im nevenoval vôbec.

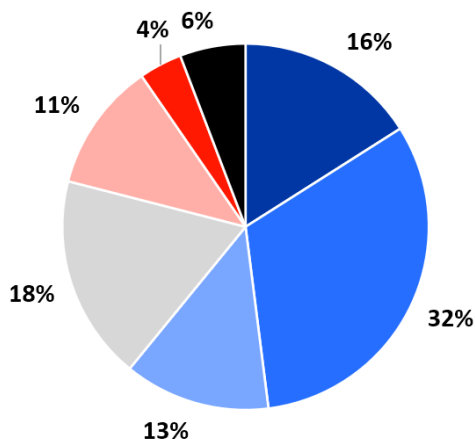
Znenie otázky v dotazníku:

Zhruba ako často sa vám školiteľ odborne venuje? Vyberte odpoveď, ktorá je najbližšie k vašej situácii.

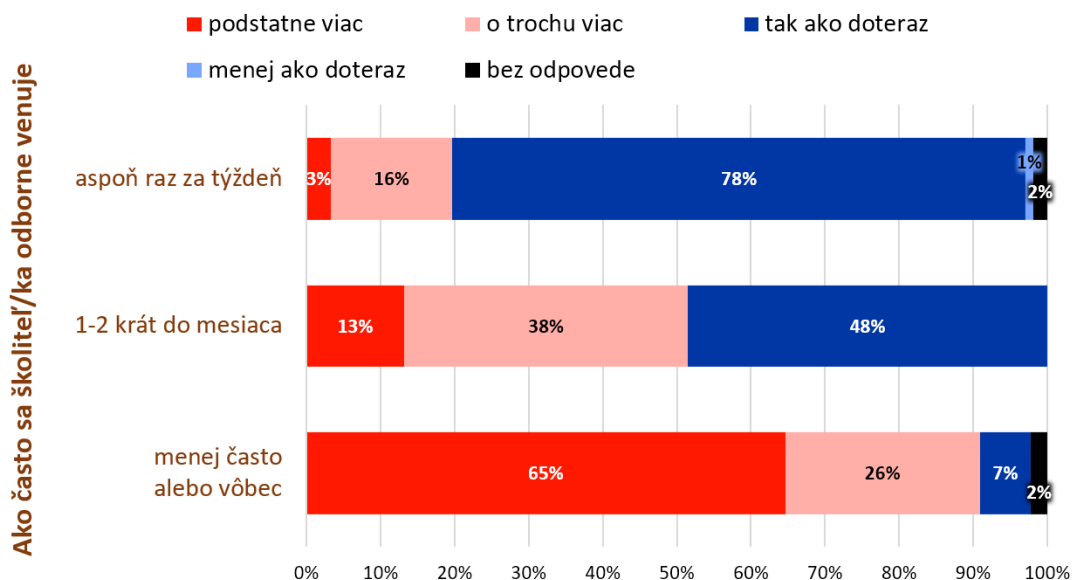
- (takmer) denne,
- na týždennej báze (asi raz do týždňa),
- raz za dva týždne,
- na mesačnej báze,
- menej často,
- vôbec sa mi nevenuje,
- neviem posúdiť alebo nechcem odpovedať.

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje

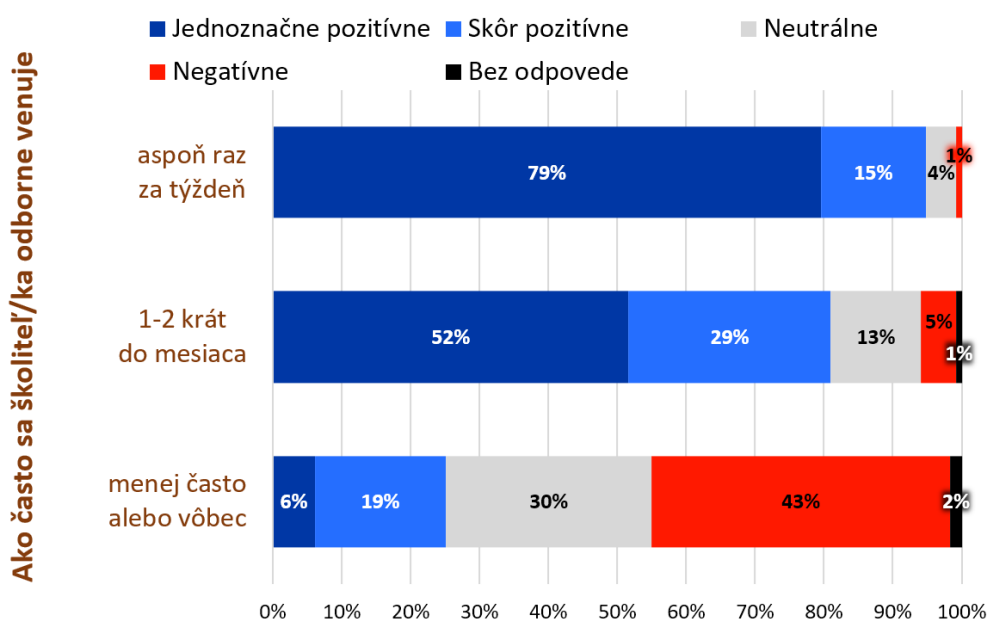
- (Takmer) denne
- Na týždennej báze
- Raz za dva týždne
- Na mesačnej báze
- Menej často
- Vôbec sa nevenuje
- Bez odpovede

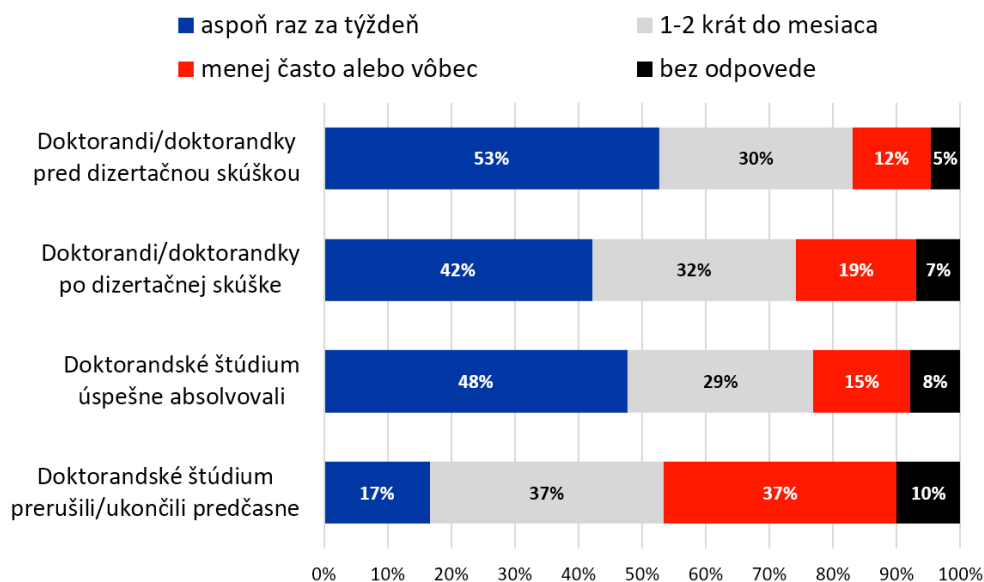
Bolo by dobré, keby sa školiteľ/ka odborne venoval/a... – podľa toho, koľko sa reálne venuje

Vnímanie odborného vedenia – podľa toho, ako často sa školiteľ/ka venuje

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje v jednotlivých skupinách respondentov

Poznámky:

1. U absolventov sa odpovede vzťahujú na minulosť.
2. Skupina bývalých doktorandov, ktorí štúdium prerušili alebo ukončili predčasne, nie je veľmi početná (31 respondentov). V rámci nej je však podiel odpovedí „menej často alebo vôbec“ výrazne vyšší oproti ostatným respondentom. Uvedený rozdiel je štatisticky významný.

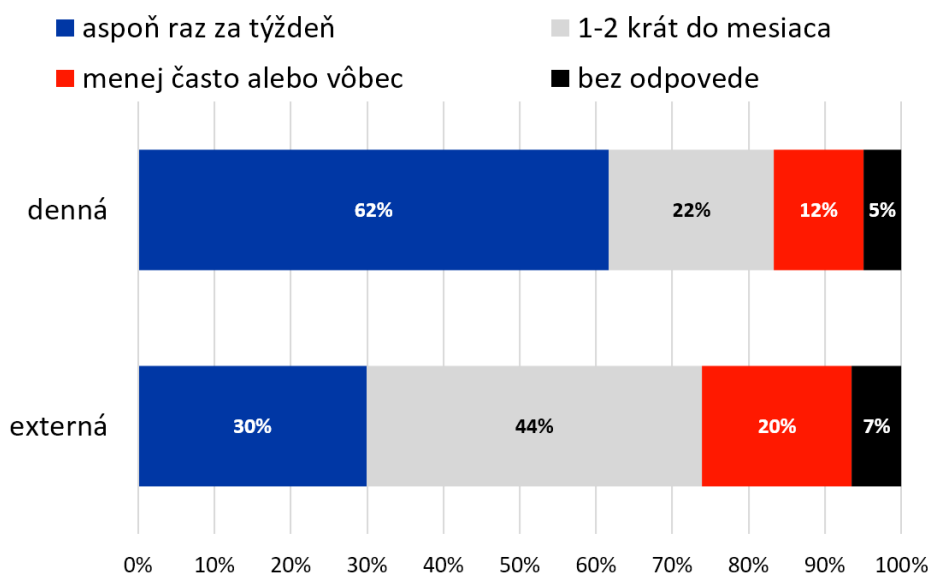
Otázkou je, či práve negatívne skúsenosti „odídených doktorandov“ neprispeli k ich motivácii zúčastniť sa prieskumu... a poukázať na nedostatky, ktoré sami zažili. Spolu s počtom respondentov by sa to malo vziať do úvahy pri interpretácii výsledkov.

Externisti a denní doktorandi z hľadiska časových nárokov

Absencia odborného záujmu školiteľa (keď sa doktorandom venuje menej často než jedenkrát za mesiac alebo vôbec nie) sa jednoznačne spája s ďalšími negatívnymi javmi.

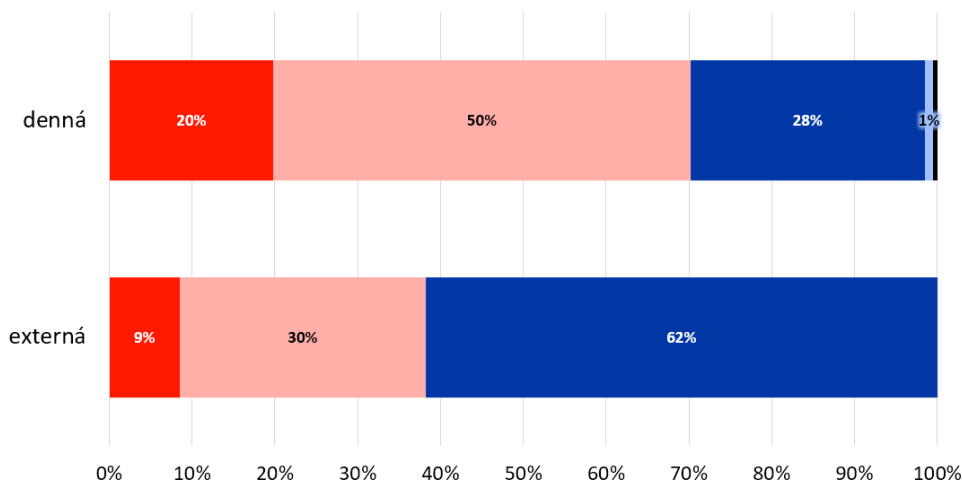
Pri frekvencii **1 – 2-krát mesačne** je však situácia odlišná, hlavne z pohľadu **externých** doktorandov. Práve im sa školitelia venujú prevažne 1 – 2-krát za mesiac a väčšine z uvedenej skupiny to vyhovuje: uvítali by, keby sa im školiteľ venoval „**tak ako doteraz**“ (62 %). U **denných** doktorandov je situácia odlišná: vyše dve tretiny z tých, ktorým sa školiteľ odborne venuje **1 – 2-krát do mesiaca**, by uvítali **viac odborného vedenia** (odpovede „podstatne viac“ a „o trochu viac“).

Ako často sa školiteľ/ka odborne venuje – podľa formy štúdia

Preferencie podľa formy štúdia – ak sa školiteľ odborne venuje 1-2 krát do mesiaca

■ uvítal/a by, keby sa školiteľ venoval... podstatne viac
 ■ o trochu viac
 ■ tak ako doteraz
 ■ menej ako doteraz
 ■ bez odpovede

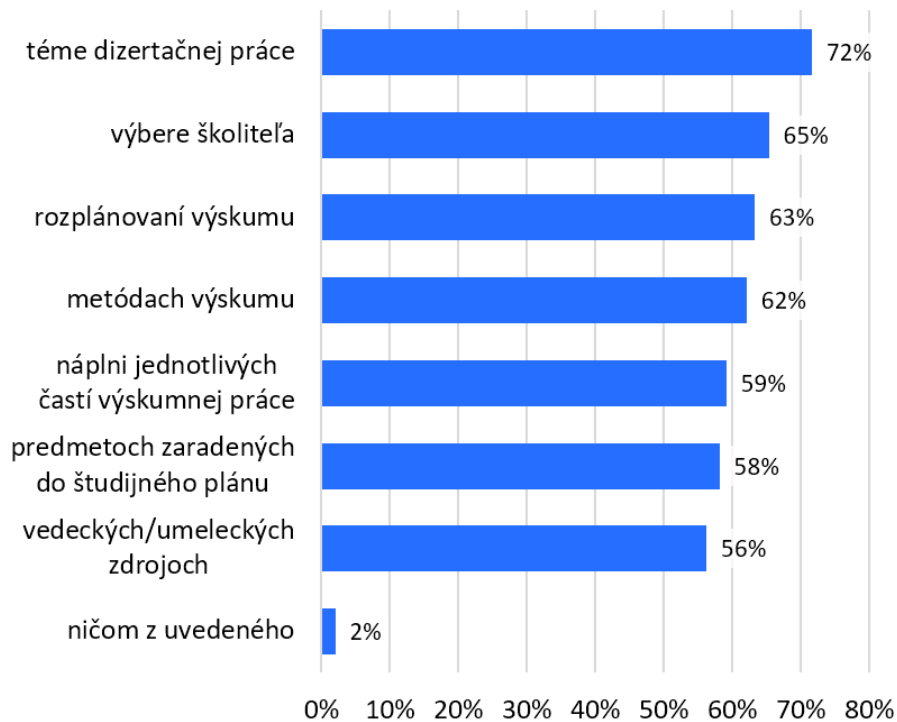
4.4. Flexibilita štúdia

Pri zabezpečení kvality vzdelávania sa vyhodnocuje aj miera flexibility štúdia. Preto v ďalšej otázke mohli respondenti vyznačiť všetky zásadné položky, o ktorých mali možnosť rozhodovať alebo spolurozhodovať.

Prakticky zanedbateľná časť respondentov (2 %) mala pocit, že nerozhodovala ani o jednom z uvedených okruhov. U ostatných bolo vnímanie vlastného vplyvu podstatne výraznejšie. Väčšina prejavila svoj názor pri výbere témy dizertačnej práce, výbere školiteľa či rozplánovaní výskumu – určení časovej následnosti jednotlivých etáp. Nasledujú metódy výskumu a náplň jednotlivých častí výskumnej práce. Viac ako polovica respondentov rozhodovala alebo spolurozhodovala o predmetoch zaradených do študijných plánov či vedeckých a umeleckých zdrojoch, o ktoré sa práca opiera.

Pätina respondentov uviedla, že si navrhla tému svojej dizertačnej práce. Za svoj čiastočný návrh ju považovala vyše tretina a zhruba štyria z desiatich sa nezúčastňovali návrhu témy dizertačnej práce. Výrazne častejšie je téma doktorandskej dizertačnej práce navrhovaná študentmi v externej forme štúdia (či už súčasnými doktorandmi, alebo absolventmi). Až tretina z nich uviedla, že si tému práce navrhla sama.

Doktorandi rozhodovali alebo spolurozhodovali o...

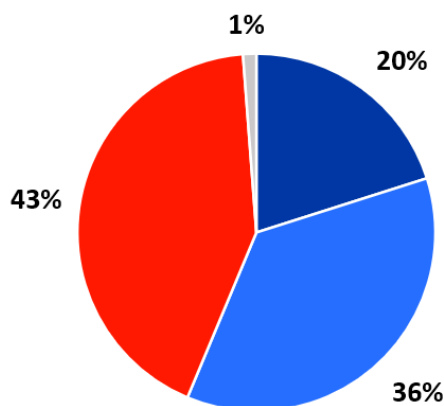
Znenie otázky v dotazníku:

O ktorých z nasledujúcich položiek ste vy osobne mali možnosť rozhodovať alebo spolurozhodovať? Vyberte všetky položky, pre ktoré to platí.

- výber témy dizertačnej práce,
- výber školiteľa,
- výber predmetov do vášho študijného plánu,
- určenie, o ktoré vedecké alebo umelecké zdroje sa bude práca opierať,
- metódy výskumu,
- rozplánovanie výskumu – časová následnosť jednotlivých etáp,
- náplň jednotlivých častí výskumnej práce,
- nič z uvedeného,
- iné, napíšte (stačí pár slov).

Téma práce bola navrhnutá doktorandom/doktorandkou

■ Áno, úplne ■ Áno, čiastočne ■ Nie ■ Bez odpovede

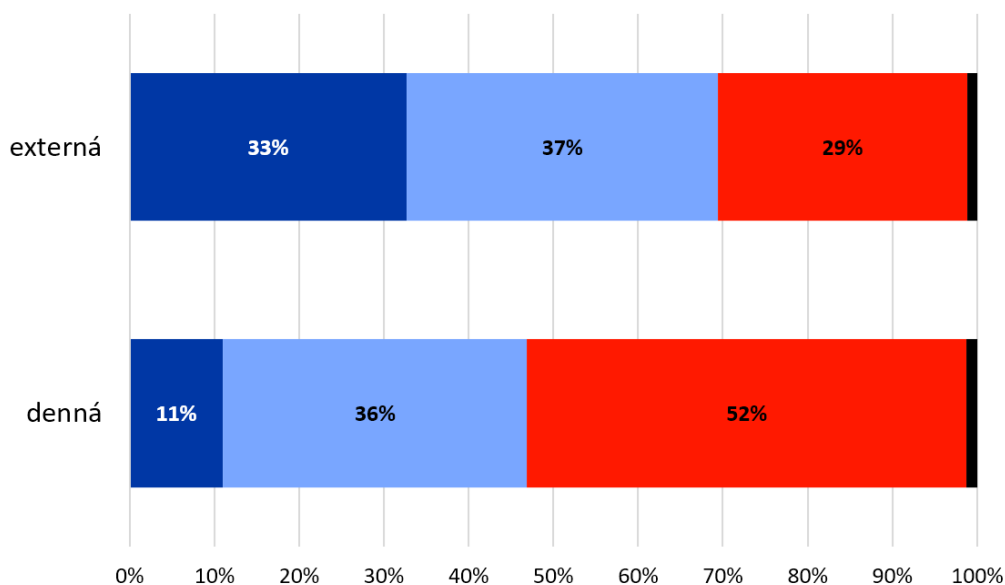
Znenie otázky v dotazníku:

Niektorí doktorandi si sami navrhli tému svojej doktorandskej práce. Bol to aj váš prípad? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, úplne,
- áno, čiastočne,
- nie,
- neviem posúdiť alebo nechcem odpovedať.

Téma práce bola navrhnutá doktorandom/doktorandkou – podľa formy štúdia

■ Áno, úplne ■ Áno, čiastočne ■ Nie ■ Bez odpovede

4.5. Napĺňanie cieľov vzdelávania

Kvalifikačný rámec pre doktorandské štúdium stanovuje požiadavky na jeho úspešné zvládnutie, ktoré majú byť naplnené najneskôr pri úspešnom ukončení štúdia. Nasledujúca otázka bola preto zameraná na postupné napĺňanie cieľov vzdelávania.

Takmer tri štvrtiny respondentov deklarovali, že doktorandské štúdium ich vedie k spoznaniu aktuálnych vedeckých poznatkov a problémov – v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy.

Nasleduje osvojenie si postupov a metód vedeckého výskumu/umeleckej tvorby. Sedem z desiatich respondentov uviedlo smerovanie k hlbšiemu porozumeniu poznatkom z odboru vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia. Rovnaký podiel vníma svoj rozvoj v oblasti vedeckej komunikácie (písanie článkov, prezentácie, obhajoby) alebo umeleckej komunikácie. Nasmerovanie na získanie hlbokých vedomostí z odboru uviedol približne každý druhý respondent (55 %).

Otázka sa pýtala na smerovanie, cestu, a nie na skončený proces. To môže byť jedným z dôvodov, prečo si úspešní absolventi ponúknuté možnosti nevyberali častejšie ako ostatní.

Pri testovaní dotazníka sa ukázalo, že pod *dodržiavaním hodnôt akademickej etiky* si ľudia predstavujú rozličné záležitosti. V nasledujúcom grafe je etika uvedená ako jedna z ponúknutých možností. Vybrali si ju štyria z desiatich respondentov. Na konci dotazníka však bola etike (a atmosfére na pracovisku) venovaná batéria otázok s konkrétnejším obsahom.

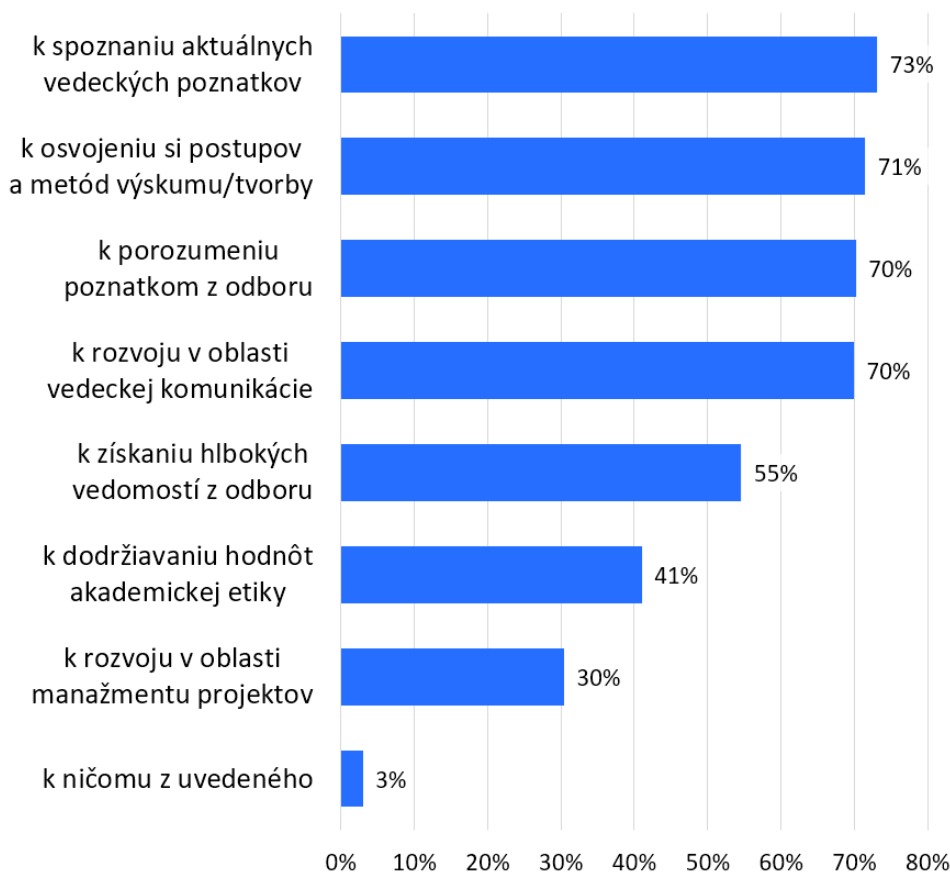
Na konci rebríčka sa ocitol rozvoj v oblasti manažmentu výskumných projektov, experimentov či umeleckých projektov. Iba traja z desiatich respondentov vnímajú svoje napredovanie v tejto oblasti.

Získanie hlbokých vedomostí a odborné vedenie zo strany školiteľa

K získavaniu hlbokých vedomostí z odboru – v rámci doktorandského štúdia – sa hlásili dve tretiny (66 %) zo skupiny respondentov, ktorým sa školiteľ venoval aspoň raz za týždeň. Pri zriedkavejšom odbornom vedení zastúpenie uvedeného parametra výrazne klesá, a to až na 32 % v prípade odborného vedenia realizovaného menej často ako raz mesačne.

Poznámka: uvedené očakávania vyplývajú z požiadaviek kvalifikačného rámca, preto sa predpokladalo ich napĺňanie na ešte vyššej úrovni (80 – 90 %).

Doktorandské štúdium vedie...

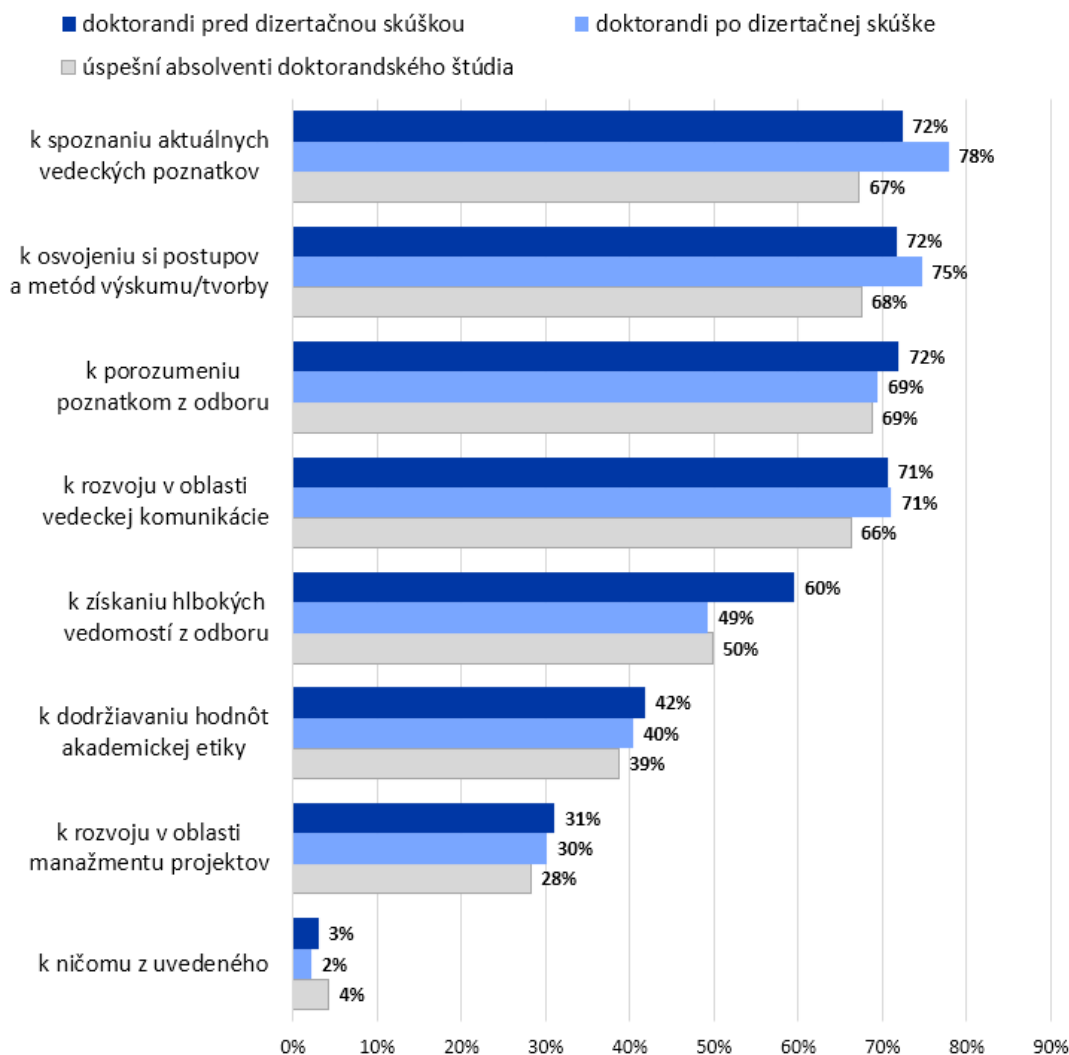

Znenie otázky v dotazníku:

Vedie vás vaše doktorandské štúdium... (vyberte všetky, ktoré platia vo vašom prípade)

- k získaniu hlbokých VEDOMOSTÍ z odboru,
- k hlbšiemu POROZUMENIU poznatkom z odboru – vrátane súvislostí, nadväzností a schopnosti ich použitia, k spoznaniu AKTUÁLNYCH vedeckých poznatkov a problémov – v problematike, ktorá sa týka dizertačnej témy,
- k osvojeniu si POSTUPOV a METÓD vedeckého výskumu/umeleckej tvorby,
- k rozvoju v oblasti vedeckej KOMUNIKÁCIE, (písanie článkov, prezentácie, obhajoby)/umeleckej komunikácie,
- k rozvoju v oblasti MANAŽMENTU výskumných projektov, experimentov/umeleckých projektov,
- k dodržiavaniu hodnôt akademickej etiky,
- nič z uvedeného,
- iné, napíšte...

Doktorandské štúdium vedie...
– v jednotlivých skupinách respondentov

Vnímanie nadobúdania hlbokých vedomostí z odboru je paradoxne najvyššie u doktorandov pred dizertačnou skúškou.

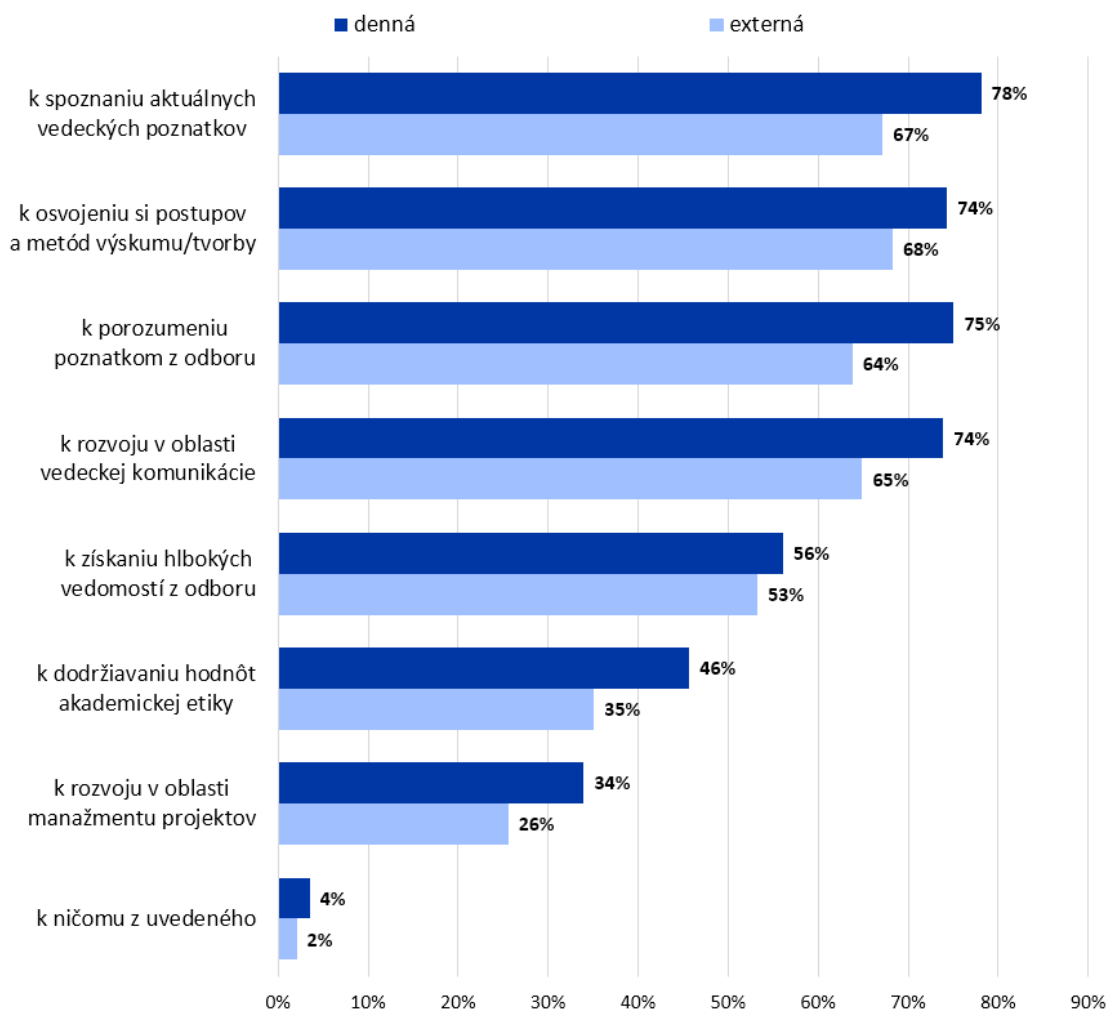
Poznámka:

Prvých sedem položiek na grafe reflektuje reálny prínos štúdia pre rozvoj doktorandov. Vyše polovica respondentov si z nich vybrala štyri a viac položiek.

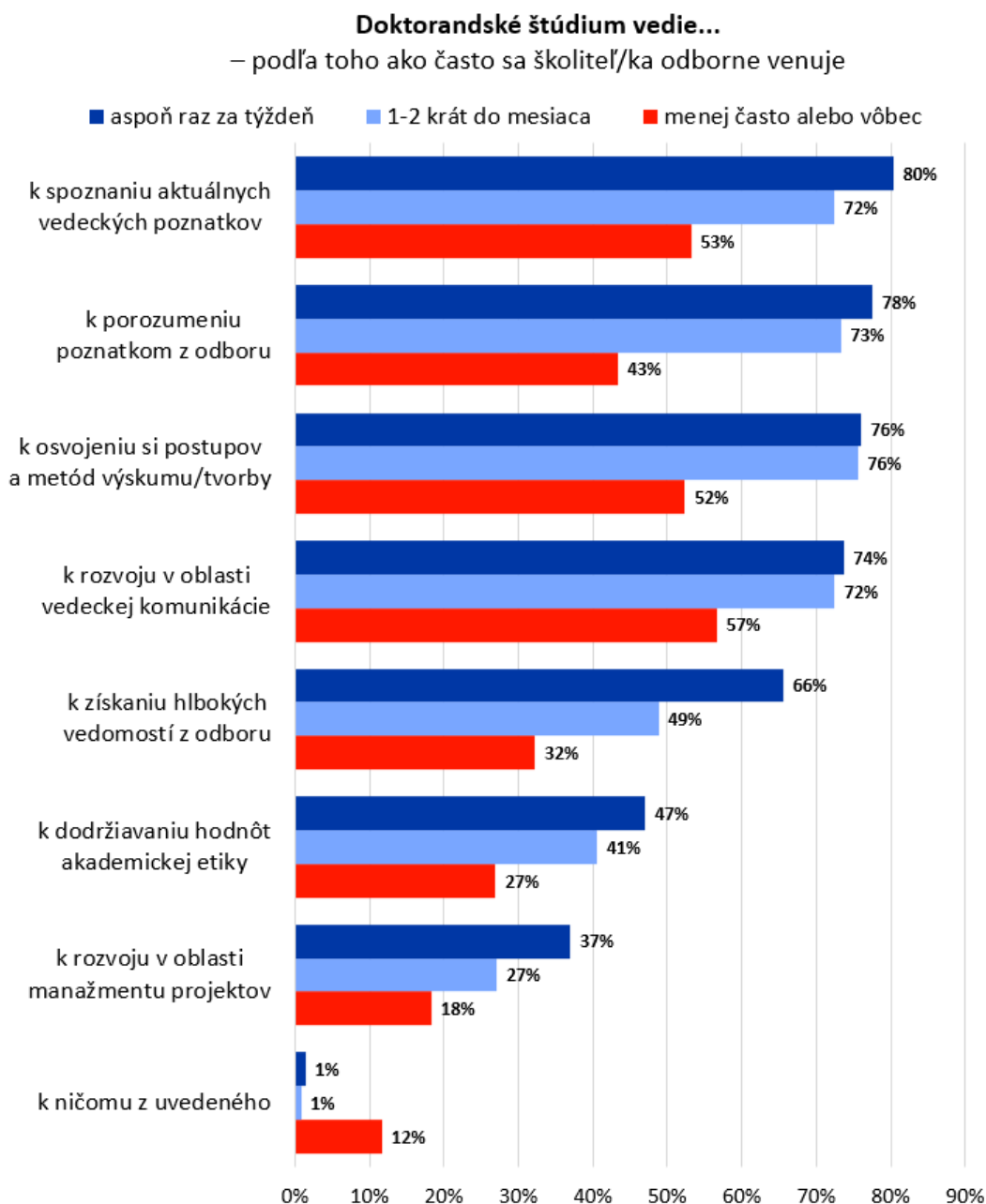
Zaujímavosťou (aj keď nie prekvapením) je pozitívne previazanie so spokojnosťou: respondenti, ktorí sú spokojní so svojím doktorandským štúdiom, si vybrali priemerne 4,5 položky, nespokojní len 2,5 položky. Respondenti s neutrálnym postojom (ani spokojní, ani nespokojní) v priemere označili 3,3 položky.

Inými slovami: spokojnejší vnímajú prínos štúdia vo viacerých oblastiach.

Doktorandské štúdium vedie... – podľa formy štúdia

Napĺňanie uvedených parametrov je vo všeobecnosti vyššie u študentov dennej formy doktorandského štúdia.

Frekvencia komunikácie so školiteľom je u doktorandov previazaná aj s ich vnímaním dosahovania očakávaní a požiadaviek kvalifikačného rámca. Respondenti, ktorým sa školiteľ venuje menej často ako raz mesačne, uvádzali napĺňanie cieľov vzdelávania zriedkavejšie.

4.6. Vnímanie intenzity vedeckého výskumu na pracovisku

Do prieskumu boli zaradené aj otázky vnímania výskumu školiaceho pracoviska.

Takmer polovica respondentov považuje vedecký výskum na pracovisku svojho doktorandského štúdia za intenzívny. Ďalšia vyše štvrtina vedecký výskum vníma, len

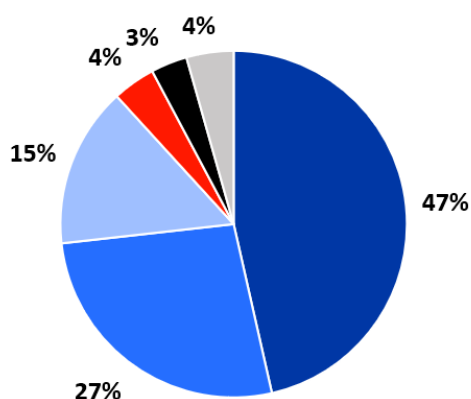
nevie posúdiť jeho intenzitu. Každý šiesty-siedmy respondent uvedený výskum vníma, ale nepovažuje ho za intenzívny.

Podstatne nižšie zastúpenie odpovedí patrí prípadom, keď sa pracoviská vedeckému výskumu nevenujú (4 %), prípadne v danej oblasti výskum nemá svoje opodstatnenie (3 %).

Intenzívny vedecký výskum častejšie uvádzajú doktorandi (a absolventi) na dennom štúdiu, ako aj tí respondenti, ktorí sú so svojim doktorandským štúdiom spokojní.

Vedecký výskum a pracovisko doktorandského štúdia

- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, len nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V danej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

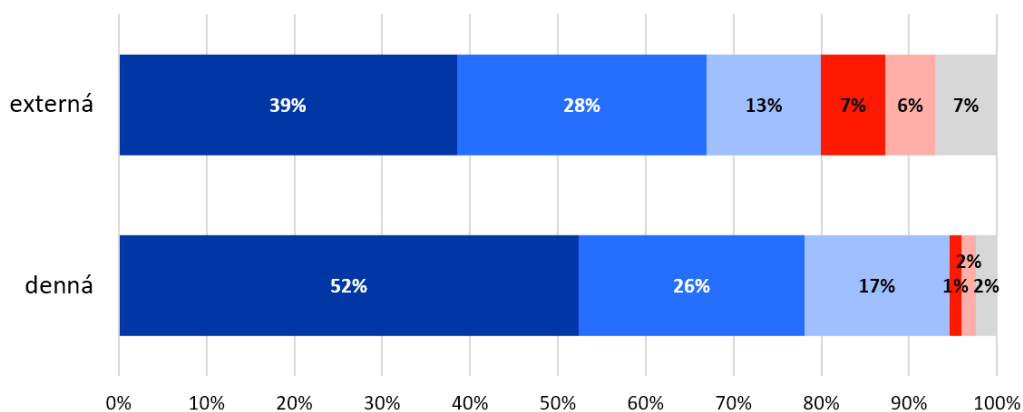
Uskutočňuje pracovisko – na ktorom robíte doktorandské štúdium – vedecký výskum?

Vyberte jednu odpoveď.

- áno, robí intenzívny vedecký výskum,
- robí vedecký výskum, ale nie intenzívny,
- vedecký výskum robí, len neviem posúdiť, či intenzívny,
- nie, výskum nerobí,
- v mojej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume,
- neviem/nechcem sa vyjadriť.

Vedecký výskum na pracovisku doktorandského štúdia – podľa formy štúdia

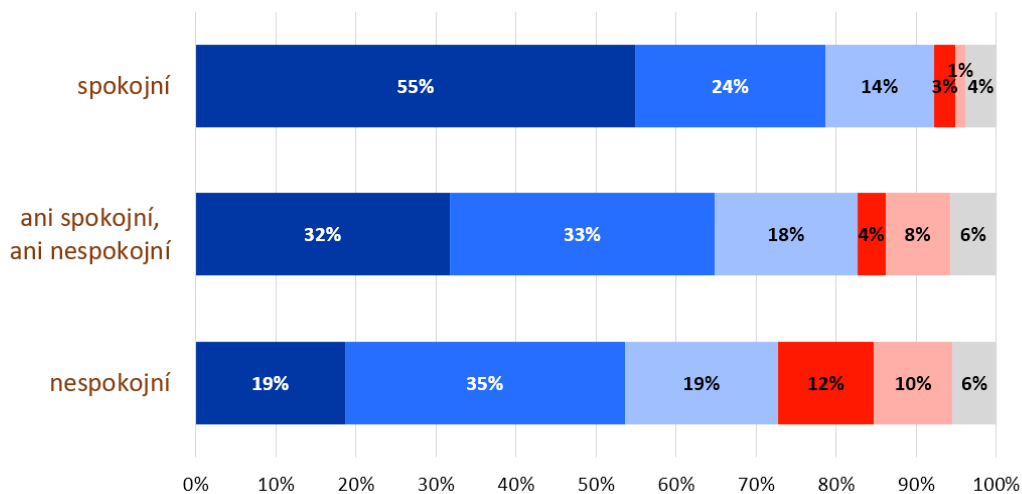
- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

Vedecký výskum na pracovisku doktorandského štúdia a celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

- Áno, robí intenzívny vedecký výskum
- Vedecký výskum robí, len nevie posúdiť, či intenzívny
- Robí vedecký výskum, ale nie intenzívny
- Nie, výskum nerobí
- V danej oblasti nemá zmysel hovoriť o vedeckom výskume
- Bez odpovede

Celková spokojnosť s doktorandským štúdiom

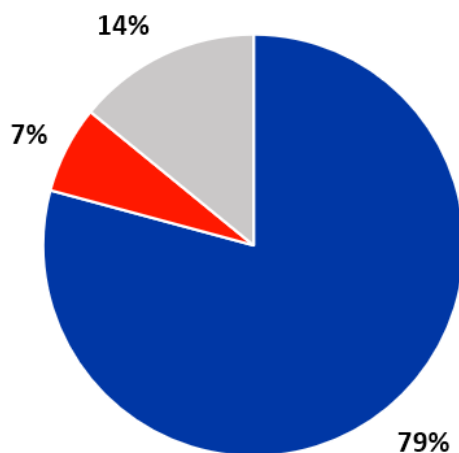
Grantové projekty

Grantové projekty sú dôležitou súčasťou financovania výskumu školiacich pracovník. Takmer štyri pätiny respondentov uviedli, že na ich pracovisku sa riešia výskumné grantové, väčšinou národné projekty.

Doktorandi sú častejšie zapojení do riešenia projektov ako do ich prípravy a podávania. Celkovo je vyššie zapojenie pozorované u doktorandov po dizertačnej skúške.

Na pracovisku sa riešia výskumné grantové projekty

■ Áno ■ Nie ■ Nevie

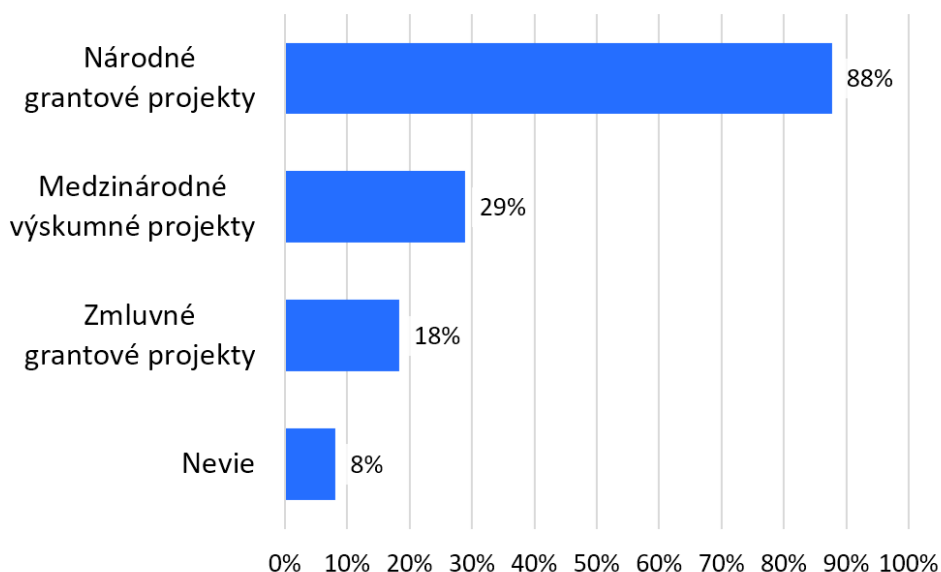
Znenie otázky v dotazníku:

Riešia sa na vašom pracovisku výskumné GRANTOVÉ projekty?

Poznámka: grant = pridelenie finančných prostriedkov na vyriešenie termínovanej výskumnej, umeleckej a pod. úlohy – na základe súťaže. Vyberte jednu odpoveď.

- áno,
- nie,
- neviem.

Grantové projekty, ktoré sa riešia na pracovisku – iba tam, kde ich majú

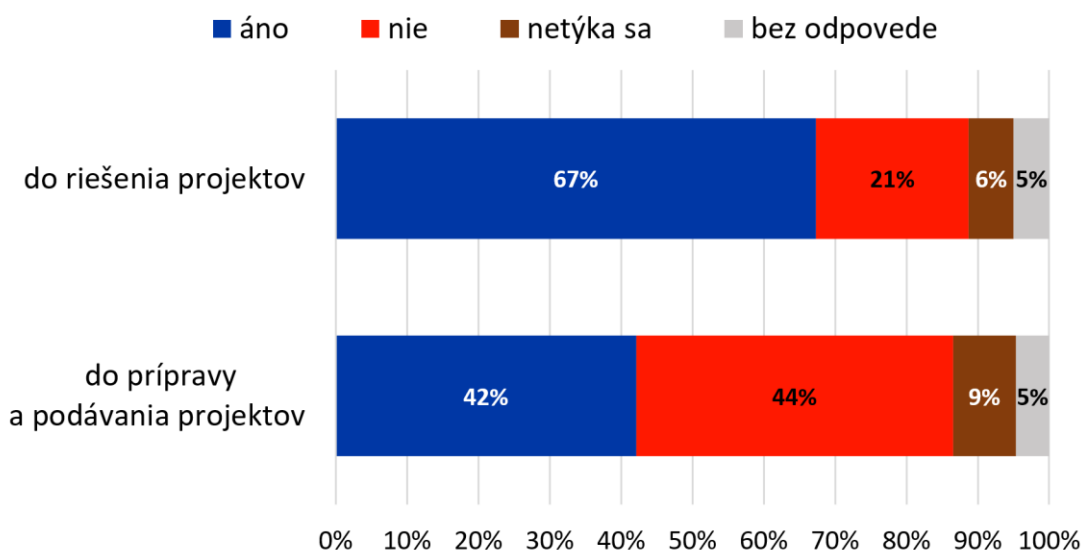

Znenie otázky v dotazníku – zobrazila sa iba respondentom, ktorých pracoviská riešia grantové projekty.

Aké výskumné GRANTOVÉ projekty sa riešia na vašom pracovisku? Vyznačte jednu alebo viacero možností.

- medzinárodné výskumné projekty (napr. Horizont...),
- národné grantové projekty (APVV, VEGA...),
- zmluvné grantové projekty,
- neviem.

Zapojenosť doktorandov do grantových projektov – iba tí, ktorých pracoviská riešia grantové projekty

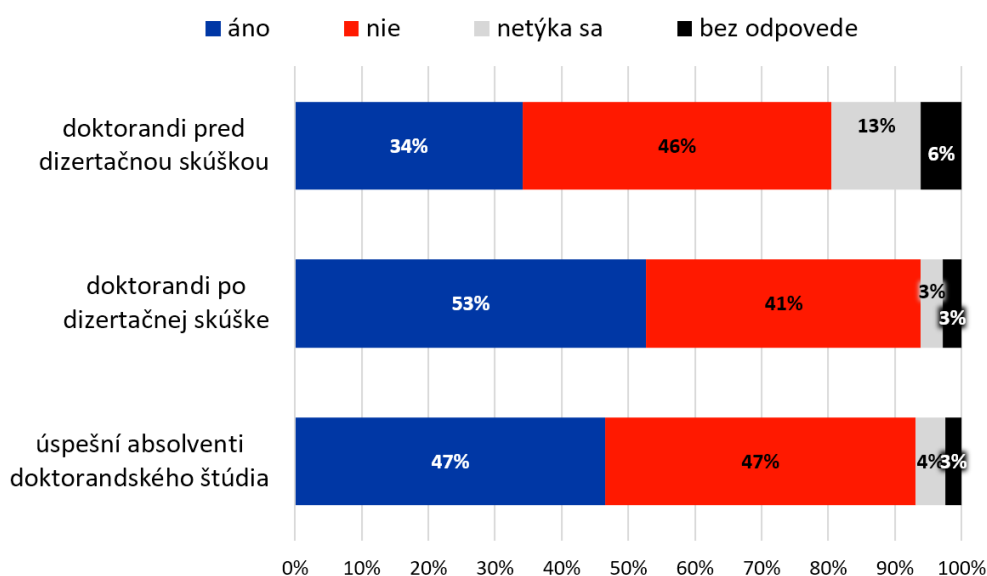

Znenie otázky v dotazníku (zobrazila sa iba respondentom, ktorých pracoviská riešia grantové projekty).

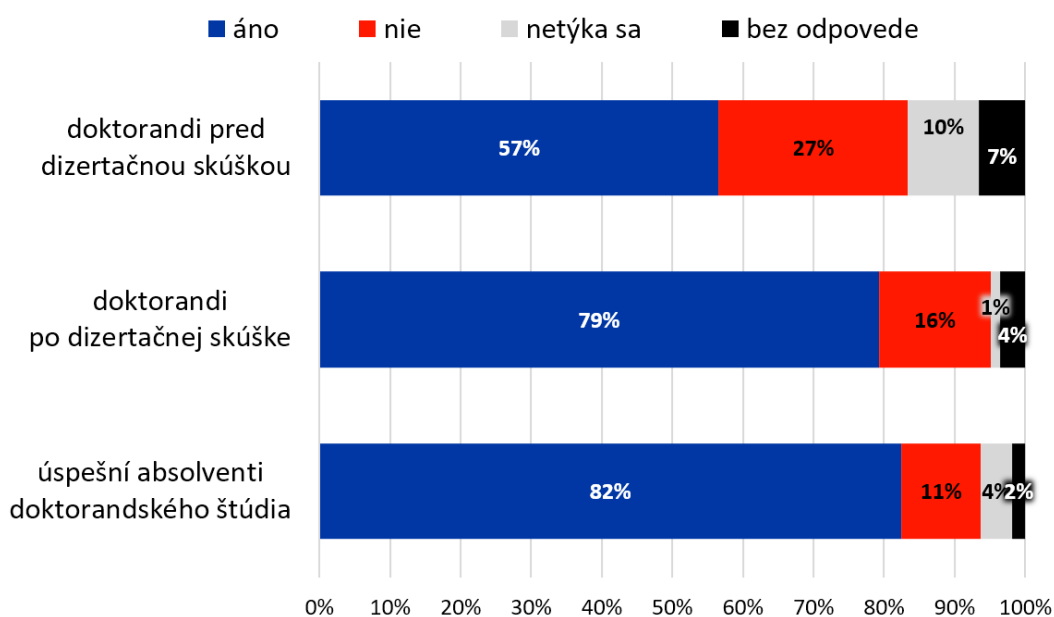
Ste, resp. boli ste VY OSOBNĚ zapojení/á... (Škála: áno, nie, netýka sa ma to, nechcem odpovedať.) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

- do prípravy a PODÁVANIA grantového projektu/projektov?
- do RIEŠENIA grantového projektu/projektov?

Zapojenosť do prípravy a podávania projektov – iba tí, ktorých pracoviská riešia grantové projekty

Zapojenosť do riešenia grantových projektov – iba tí, ktorých pracoviská riešia grantové projekty

4.7. Prístup k infraštruktúre a zdrojom

Bez vytvorenia vhodných podmienok na výskum či umeleckú tvorbu je ťažké čakať kvalitné výsledky. Preto bol nasledujúci okruh otázok venovaný práve téme materiálneho a nemateriálneho zabezpečenia.

Spomedzi skúmaných oblastí sa ako najmenej problémový javí prístup k odbornej a vedeckej literatúre, článkom, databázam. Dve tretiny respondentov uviedli, že školiace pracovisko im poskytuje dostatočný prístup. Zároveň sa táto téma týka prakticky všetkých: odpoveď „netýka sa ma“ si zvolil len každý päťdesiaty respondent (2 %).

Pri ostatných položkách sa odpoveď „netýka sa ma“ vyskytovala častejšie. Preto nasledujúce výsledky reflektujú len odpovede tých, ktorých sa konkrétna oblasť týka.

70 % deklarovalo dostatočný prístup k priestorom (laboratóriá, dielne, koncertné sály, ateliéry). Avšak len necelá polovica (47 %) rovnako hodnotí prístup k licenciám (softvér).

Brzdou napredovania môže byť aj nedostatočný prístup nezanedbateľnej časti respondentov k spotrebným materiálom (21 % + 18 %) či vybaveniu: stroje, prístroje, (hudobné) nástroje (32 % + 13 %).

Vo všeobecnosti deklarujú dostatočný prístup častejšie respondenti na dennom štúdiu.

Zhruba 60 % respondentov má možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu v rámci doktorandského štúdia, pričom traja z desiatich túto možnosť aj využili.

(Pamätníci si spomínajú na predtlačené kartičky, ktoré adresovali autorom článkov s prosbou o ich zaslanie. Pozitívne reakcie boli (okrem iného) odrazom solidarity západných vedcov a výskumníkov s ich menej šťastnými kolegami. Tento trend celkom nevymizol, aj keď kartičky nahradila elektronická komunikácia: takmer štvrtina respondentov už viackrát kontaktovala autorov článkov s cieľom ich získania. Ďalších 11 % to skúsilo (zatiaľ) len raz.)

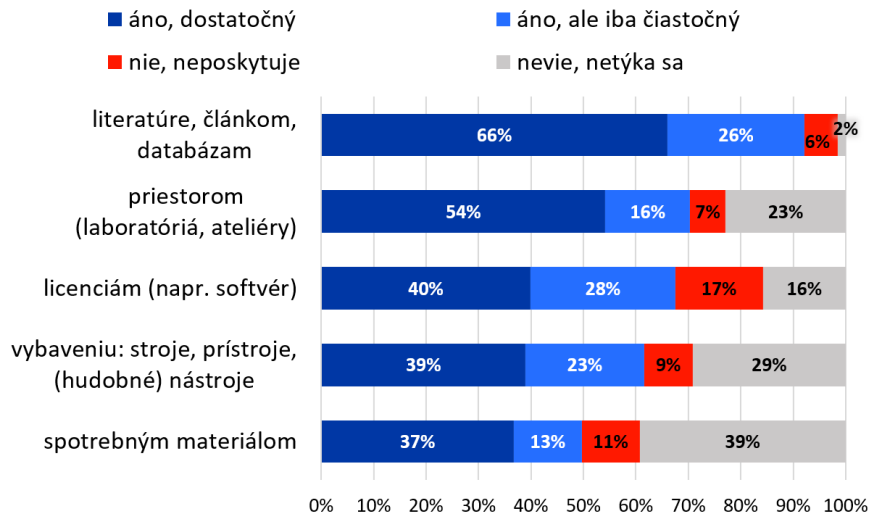
Zaplatiť z vlastného?

Traja z desiatich respondentov si aspoň raz platili prístup k odborným informáciám (odbornej a vedeckej literatúre, článkom) sami zo svojich zdrojov. Rovnaký podiel s tým zatiaľ nemá osobnú skúsenosť, ale vopred to nevylučuje.

V ideálnom prípade doktorand vôbec nepotrebuje siahnuť na vlastné zdroje, pretože má všetko zabezpečené alebo preplatené. Takéto podmienky deklaruje štvrtina respondentov.

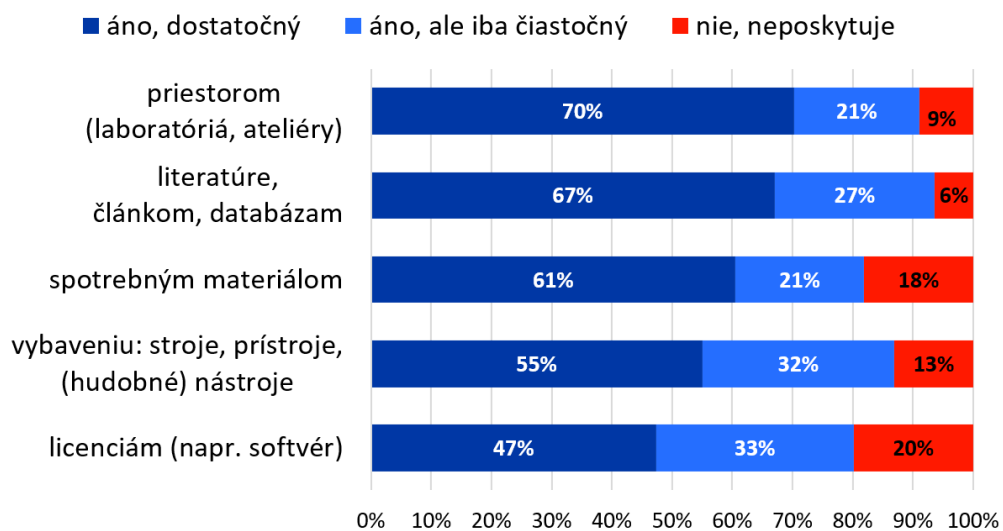
Prístup

Školiace pracovisko poskytuje prístup k...

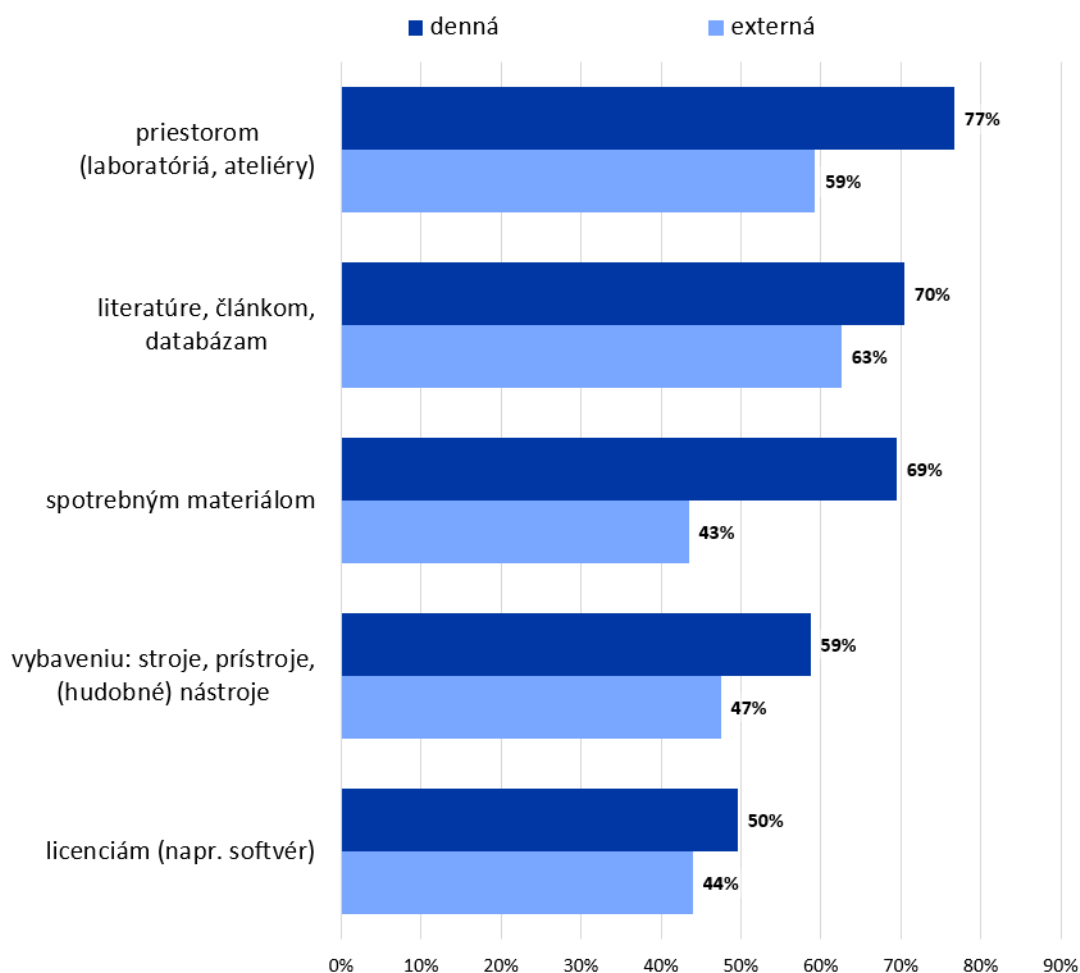

Bez odpovedí "netýka sa (ma)"

Školiace pracovisko poskytuje prístup k...

Pracovisko poskytuje dostatočný prístup k...
– podľa formy štúdia a bez odpovedí "netýka sa ma"

Znenie otázky v dotazníku:

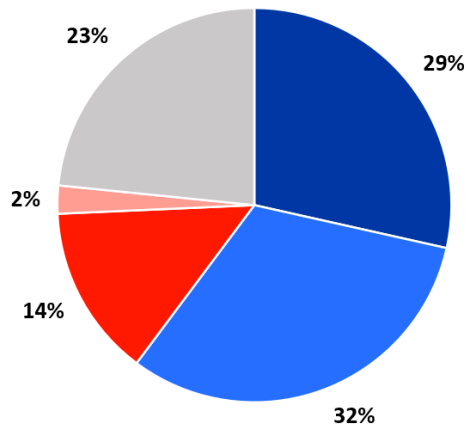
Poskytuje vám školiace pracovisko prístup k potrebnej/potrebným: (Škála: áno, dostatočný; áno, ale iba čiastočný; nie, neposkytuje; neviem, netýka sa ma to.) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

- priestorom (laboratóriá, dielne, koncertné sály, ateliéry),
- odbornej a vedeckej literatúre, článkom, databázam,
- licenciám (napr. softvér),
- vybaveniu: stroje, prístroje, (hudobné) nástroje,
- spotrebným materiálom (napr. chemikálie).

Možnosť získania grantov

Možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu

- Áno a túto možnosť už využil/a
- Možnosť má, ešte ju nevyužil/a
- Nie, nemá takú možnosť
- Iná odpoveď
- Nevie

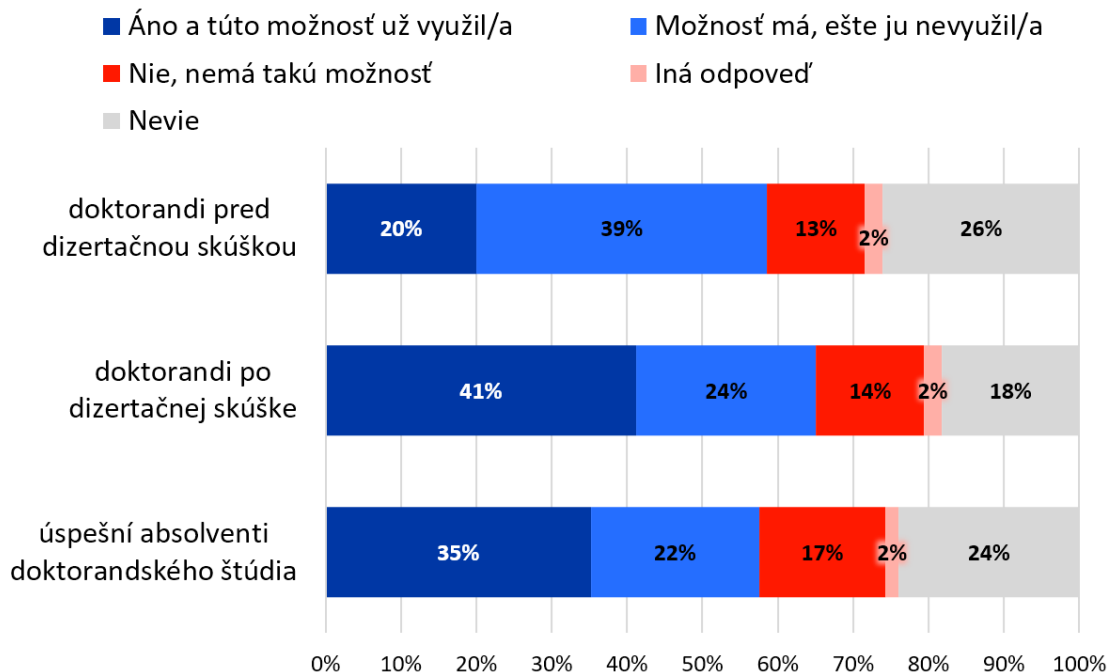

Znenie otázky v dotazníku

Umožňuje vám pracovisko získať grant na váš výskum/umeleckú tvorbu v rámci doktorandského štúdia? Vyberte jednu odpoveď.

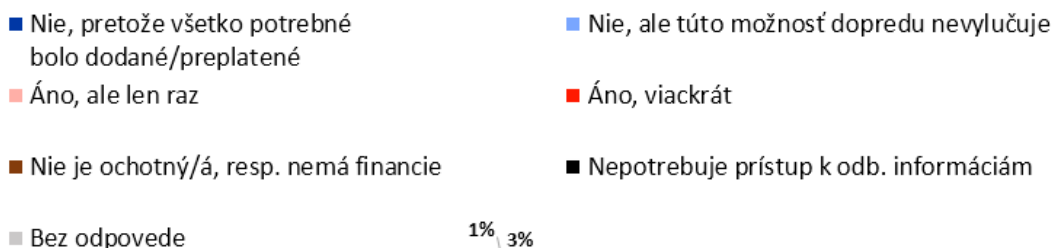
- áno, a túto možnosť som už využil/a,
- možnosť mám, ale ešte som ju nevyužil/a,
- nie, nemám takú možnosť,
- iná odpoveď, napíšte,
- neviem.

Možnosť získať grant na výskum/umeleckú tvorbu

Prístup k odborným informáciám

Platenie si prístupu k odborným informáciám z vlastných zdrojov doktoranda/doktorandky

Znenie otázky v dotazníku:

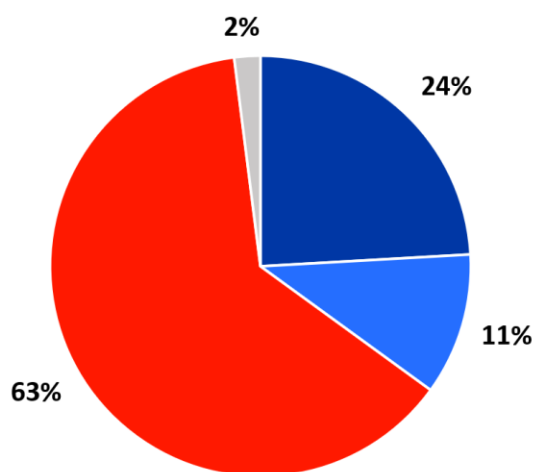
Stalo sa vám, že ste si prístup k odborným informáciám (odbornej a vedeckej literatúre, článkom) platili sám/sama, zo svojich zdrojov? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, viackrát,
- áno, ale len raz,

- nie, ale túto možnosť dopredu nevylučujem,
- nie, pretože nie som ochotný/á, resp. nemám financie na platenie zo svojho,
- nie, pretože všetko potrebné som dostal/a alebo mi náklady preplatili,
- nepotrebujem prístup k odborným informáciám,
- nechcem odpovedať.

Nadviazanie kontaktov s autormi článkov s cieľom ich získania

■ Áno, viackrát ■ Áno, ale len raz ■ (Zatiaľ) nie ■ Bez odpovede

Znenie otázky v dotazníku:

Kontaktovali ste priamo autorov článkov s cieľom ich získania? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, viackrát,
- áno, ale len raz,
- (zatiaľ) nie,
- nechcem odpovedať.

4.8. Publikovanie výsledkov tvorivej práce doktorandov

Súčasťou požiadaviek kvalifikačného rámca je aj preukázaná schopnosť komunikovať odborné riešenia a predstavovať a vysvetľovať ich odbornej aj laickej verejnosti. Preto bola zaradená otázka na prezentovanie výsledkov práce na rôznych fórach.

Prezentácie

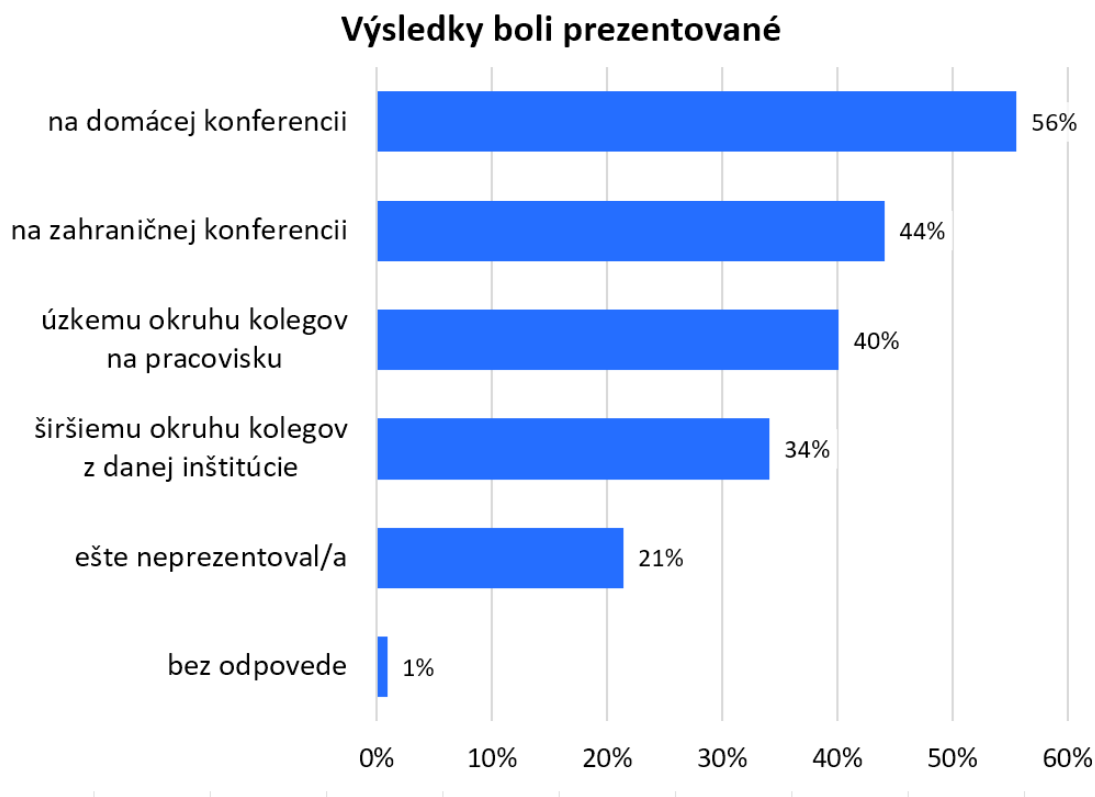
Viac ako polovica respondentov prezentovala výsledky svojej práce na domácej konferencii. V prípade respondentov, ktorí doktorandské štúdium už úspešne ukončili, sú to takmer tri štvrtiny z nich.

Nasleduje aktívna účasť na zahraničných konferenciách, ktorú respondenti uvádzali častejšie ako internú prezentáciu určenú širšiemu okruhu kolegov danej inštitúcie. Rozdiel je výrazný hlavne u súčasných doktorandov po dizertačnej skúške.

Publikovanie pôvodných (originálnych) výsledkov práce

Viac ako polovica respondentov už publikovala výsledky svojej práce alebo aspoň jeden ich príspevok už bol akceptovaný na publikovanie. Logicky nasleduje otázka, kde publikovali, resp. budú publikovať. Väčšinou (tri štvrtiny z tých, ktorí publikovali) sú výstupy zverejnené vo vedeckých časopisoch, indexovaných v databázach (WoS, Scopus).

S napredovaním v doktorandskom štúdiu súvisí aj zverejňovanie výsledkov: viac ako štyri pätiny úspešných absolventov doktorandského štúdia svoje výsledky publikovali.

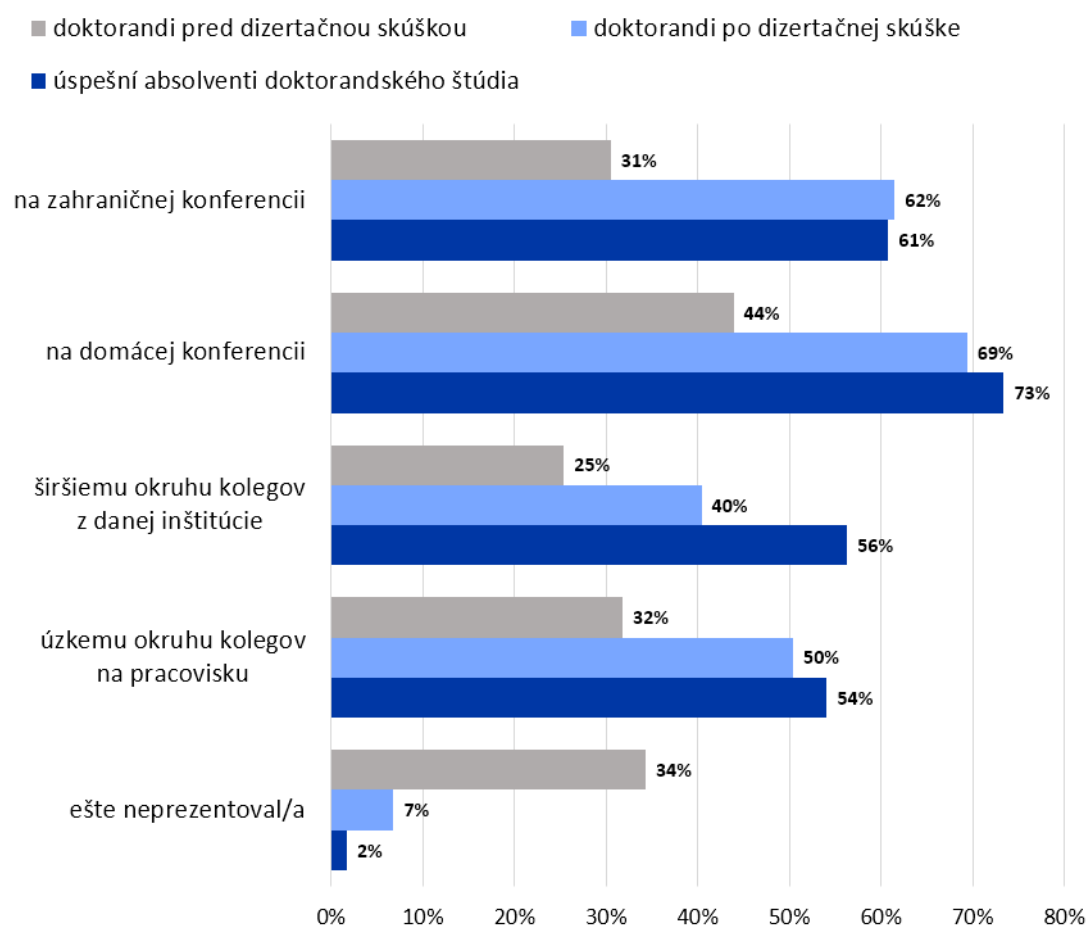

Znenie otázky v dotazníku:

Výsledky vašej práce ste prezentovali... Vyznačte všetko, čo zodpovedá vašej situácii.

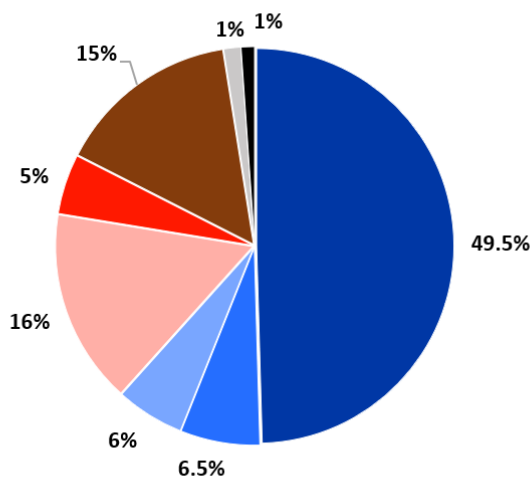
- úzkemu okruhu kolegov na pracovisku,
- širšiemu okruhu kolegov z danej inštitúcie (napríklad aj z iných oddelení, katedier),
- na domácej konferencii/seminári/vystúpení/výstave,
- na zahraničnej konferencii/seminári/vystúpení/výstave,
- ešte som neprezentoval/a,
- nechcem odpovedať.

Prezentovanie výsledkov svojej práce v jednotlivých skupinách respondentov

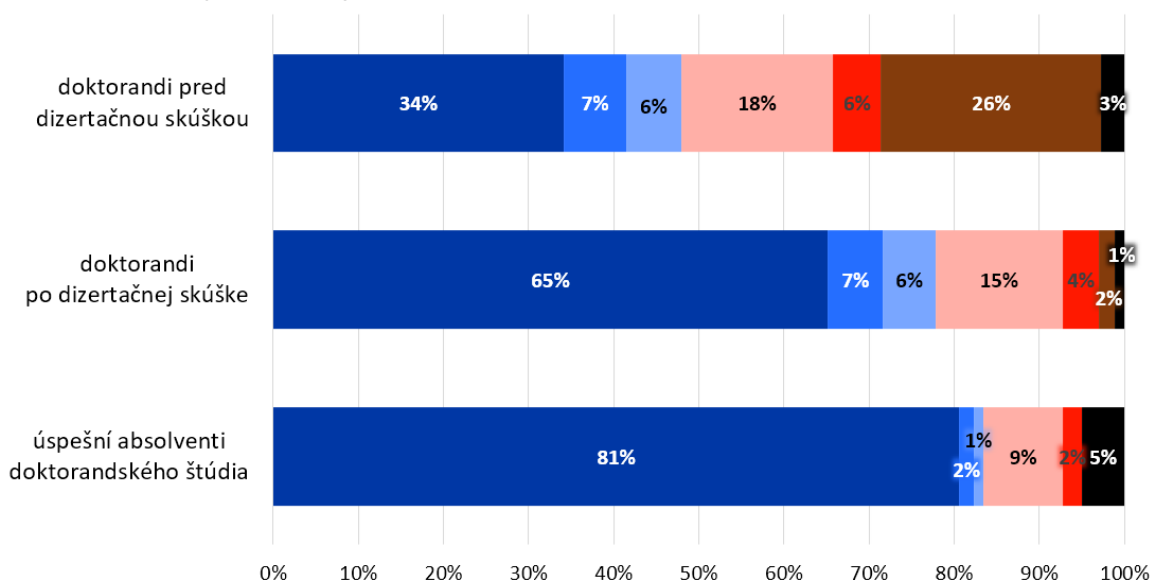
Publikovanie výsledkov výskumnej práce

- Áno, výsledky už boli publikované
- Nie, ale príspevok bol akceptovaný
- Nie, ale čaká sa na recenziu príspevku
- Nie, ale príspevok sa pripravuje
- Výsledky sú, ale príspevok sa nepripravuje
- Nie je čo publikovať
- Bez odpovede
- Netýka sa

Publikovanie výsledkov výskumnej práce v jednotlivých skupinách respondentov

- Áno, výsledky už boli publikované
- Nie, ale príspevok bol akceptovaný
- Nie, ale čaká sa na recenziu príspevku
- Nie, ale príspevok sa pripravuje
- Výsledky sú, ale príspevok sa nepripravuje
- Nie je čo publikovať
- Bez odpovede + netýka sa

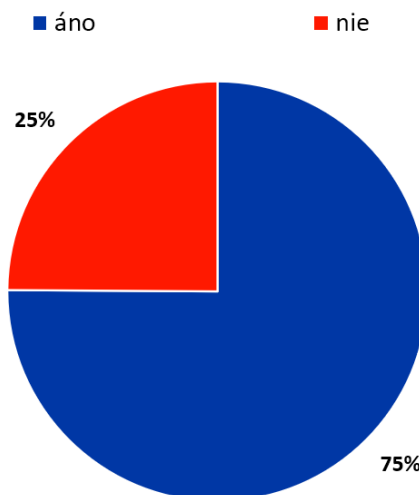

Znenie otázky v dotazníku:

Publikovali ste už výsledky svojej výskumnej práce? (Môžu, ale nemusia sa týkať dizertačnej práce.) Vyberte jednu odpoveď.

- áno, moje výsledky už boli publikované,
- zatiaľ nie, ale aspoň jeden príspevok už bol akceptovaný na publikovanie,
- zatiaľ nie, ale aspoň jeden príspevok je zaslaný a čaká sa na recenziu,
- zatiaľ nie, ale príspevok sa už pripravuje,
- zatiaľ nie: výsledky sú, ale publikovanie sa zatiaľ nepripravuje,
- zatiaľ nie je čo publikovať,
- nechcem odpovedať,
- netýka sa ma to.

Publikovanie vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus) – iba tí, čo už publikovali alebo bol ich príspevok akceptovaný na publikovanie

Otázka sa zobrazila len respondentom, ktorí už publikovali alebo im aspoň jeden príspevok akceptovali na publikovanie.

Znenie otázky v dotazníku:

Publikovali ste, resp. prijali vám prácu na publikovanie: Vyberte jednu alebo viac odpovedí.

- vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus)
- inde, napíšte kde...

4.9. Získavanie zahraničných skúseností, mobility

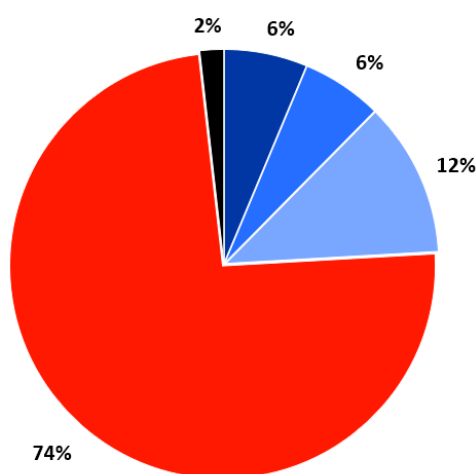
Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí nie je bežnou praxou doktorandského štúdia na Slovensku; uviedla ju približne štvrtina respondentov.

Možno neprekvapí absencia zahraničného výskumného pobytu u doktorandov pred dizertačnou skúškou (vyše 80 % sa nezúčastnilo pobytu). Aktívne zbieranie zahraničných skúseností v odbore však väčšinou chýba aj respondentom, ktorí už doktorandské štúdium úspešne absolvovali.

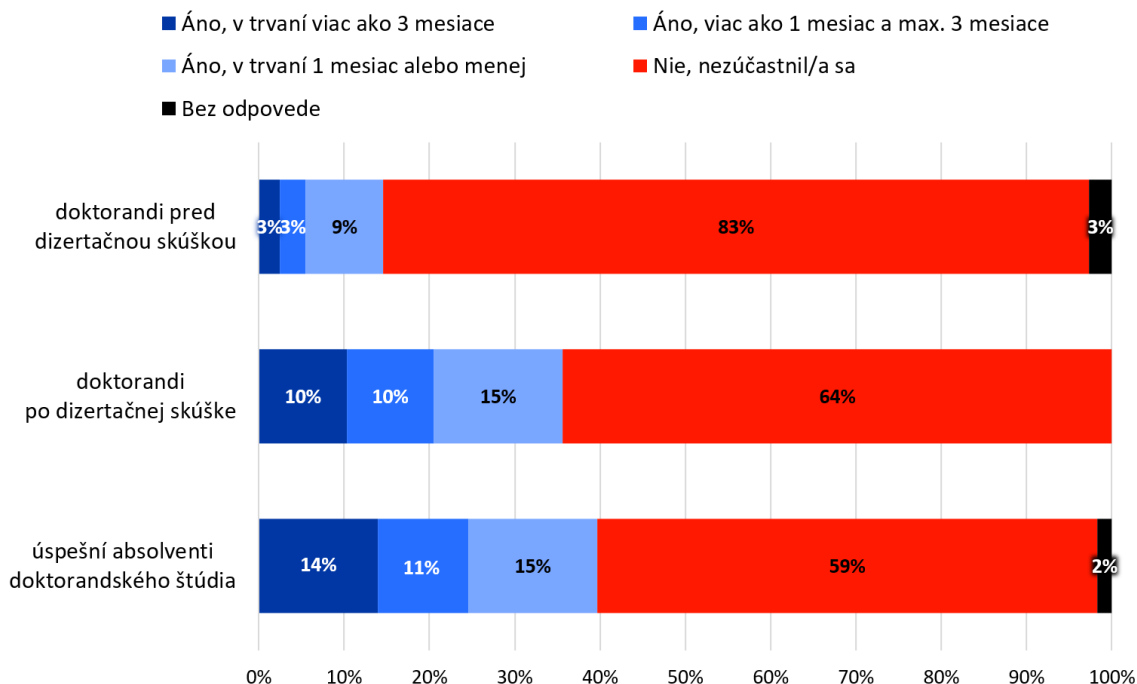
Určitý negatívny vplyv na zbieranie zahraničných odborných skúseností mohla mať kovidová pandémia; aj tak je študentov s medzinárodnou skúsenosťou extrémne málo.

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí

- Áno, v trvaní viac ako 3 mesiace
- Áno, viac ako 1 mesiac a max. 3 mesiace
- Áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej
- Nie, nezúčastnil/a sa
- Bez odpovede

Účasť na výskumnom pobyte v zahraničí v jednotlivých skupinách respondentov

Znenie otázky v dotazníku:

Zúčastnili ste sa na výskumnom pobyte na pracovisku v zahraničí v rámci doktorandského štúdia? (Napríklad Erasmus.) Ak bolo pobytov viac, odhadnite ich celkové trvanie – spolu. Vyberte jednu odpoveď.

- áno, v trvaní viac ako 3 mesiace,
- áno, viac ako 1 mesiac a maximálne 3 mesiace,
- áno, v trvaní 1 mesiac alebo menej,
- nie, nezúčastnil som sa,
- nechcem odpovedať.

4.10. Vyučovanie študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia

Doktorandi sa bežne podieľajú na výučbe študentov nižších stupňov vysokoškolského štúdia. Je to medzinárodne akceptovaná prax. Zákon o vysokých školách uvádza, že súčasťou doktorandského štúdia je aj uvedená výučba v rozsahu do štyroch hodín týždenne (v priemere). Preto sa nasledujúce otázky zamerali na prax, ktorú zažívajú študenti.

Väčšina respondentov (61 %) vyučuje alebo vyučovala študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia. Súvisiacu pedagogickú prípravu, ako učiť vysokoškolských študentov, dostáva v dostatočnej miere necelá štvrtina z nich. Ďalšia zhruba pätina ju dostáva, ale len čiastočne a takmer polovica (47 %) ju nedostáva vôbec; nemá žiadnu formálnu pedagogickú prípravu so zameraním na vyučovanie vysokoškolských študentov (semináre či kurzy).

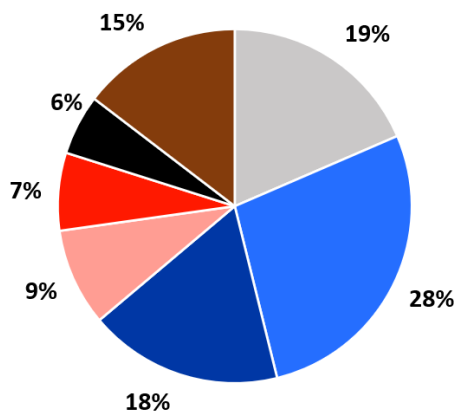
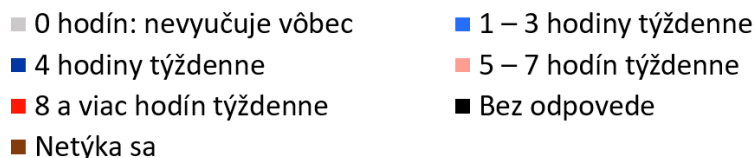
Výrazne lepšia je podpora s prípravou na konkrétne cvičenia, semináre či ateliéry. Poskytujú ju kolegovia zhruba trom štvrtinám doktorandov, ktorí vyučujú, a to v čiastočnej alebo aj v dostatočnej miere.

Čo pomáha respondentom, z ktorých sa veľká časť ocitla v pozícii vyučujúceho, resp. cvičiaceho prakticky bez prípravy? V prvom rade je to samoštúdium (75 %). Nasleduje vymieňanie si skúseností s inými doktorandmi a rady starších kolegov na tému „ako učiť“.

K slovu prichádza aj učenie sa „za pochodu“, napríklad metódou pokus – omyl. Skúšajú ho (alebo skúšali) hlavne tí respondenti, ktorí síce vyučujú, ale formálnu pedagogickú prípravu nedostali vôbec (žiadne semináre ani kurzy).

O svoje vlastné pedagogické vzdelanie sa môže oprieť približne každý šiesty respondent a o absolvované doplnkové pedagogické štúdium len každý deviaty.

Vyučovanie študentov na nižších stupňoch štúdia

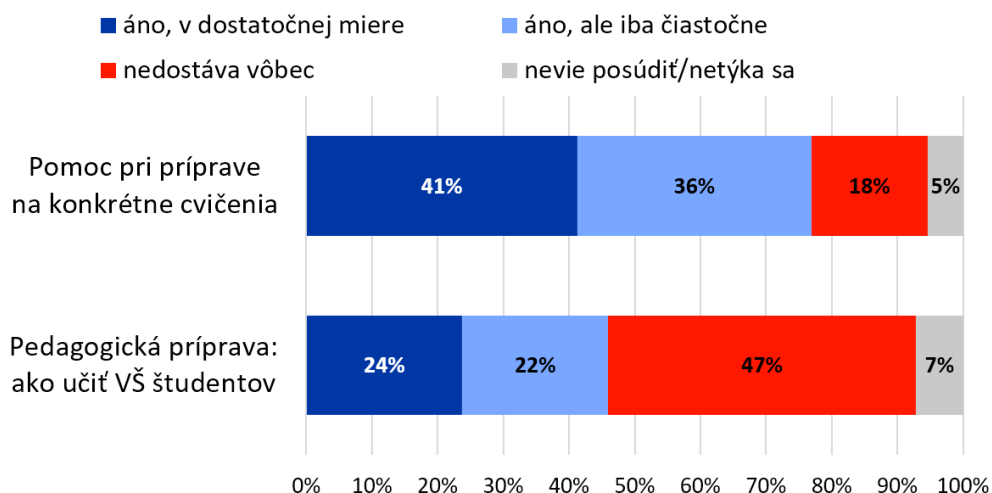
Znenie otázky v dotazníku:

Niektorí doktorandi učia študentov nižších stupňov štúdia, väčšinou na cvičeniach/seminároch. Ako to v priemere vychádza vo vašom prípade? Vyberte jednu odpoveď.

- 0 hodín: nevyučujem vôbec,
- 1 – 3 hodiny týždenne,
- 4 hodiny týždenne,
- 5 – 7 hodín týždenne,
- 8 a viac hodín týždenne,
- neviem odhadnúť alebo nechcem odpovedať,
- netýka sa ma to.

Nasledujúca otázka sa zameriava na prípravu doktorandov na vyučovanie študentov nižších stupňov vysokoškolského štúdia a zobrazila sa len tým respondentom, ktorí vyučujú.

Poskytovanie podpory zo strany pracoviska pre doktorandov, ktorí vyučujú študentov na nižších stupňoch

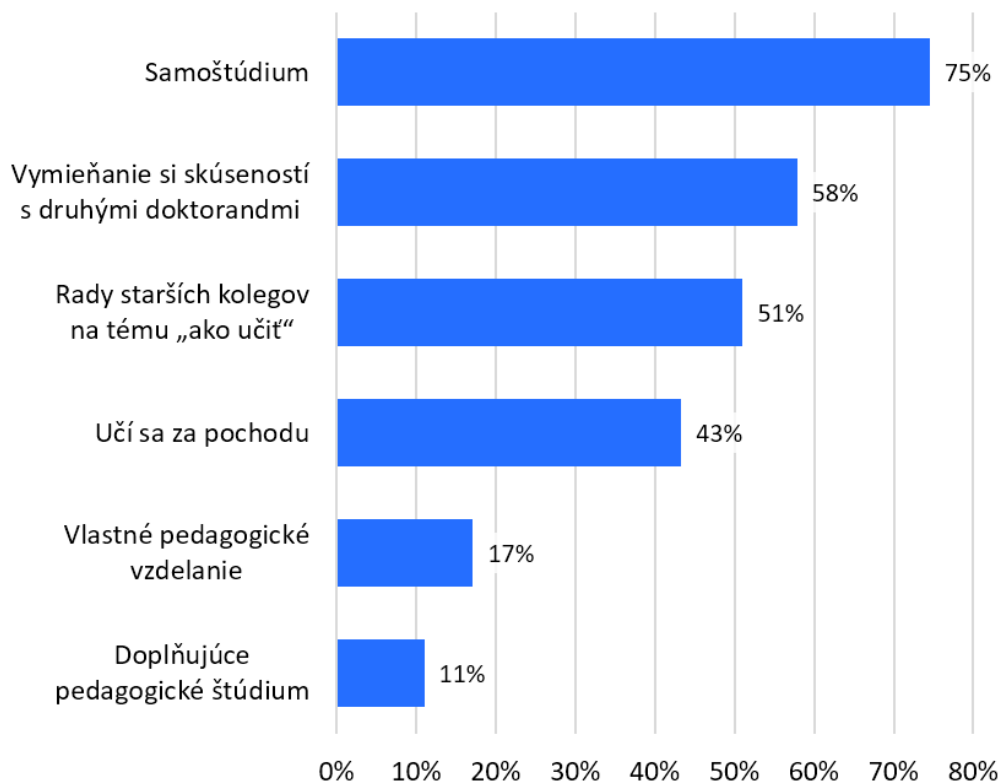

Znenie otázky:

Dostávate, resp. dostali ste prípravu na vyučovanie študentov nižších stupňov VŠ štúdia? Vyberte jednu odpoveď v každom riadku (*Škála: áno, v dostatočnej miere; áno, ale iba čiastočne; nedostávam vôbec; neviem posúdiť, netýka sa ma to.*)

- pedagogickú prípravu: ako učiť VŠ študentov (semináre, kurzy),
- pomoc kolegov pri príprave na KONKRÉTNE CVIČENIA, semináre, ateliéry.

Čo pomáha doktorandom pri vyučovaní študentov nižších stupňov

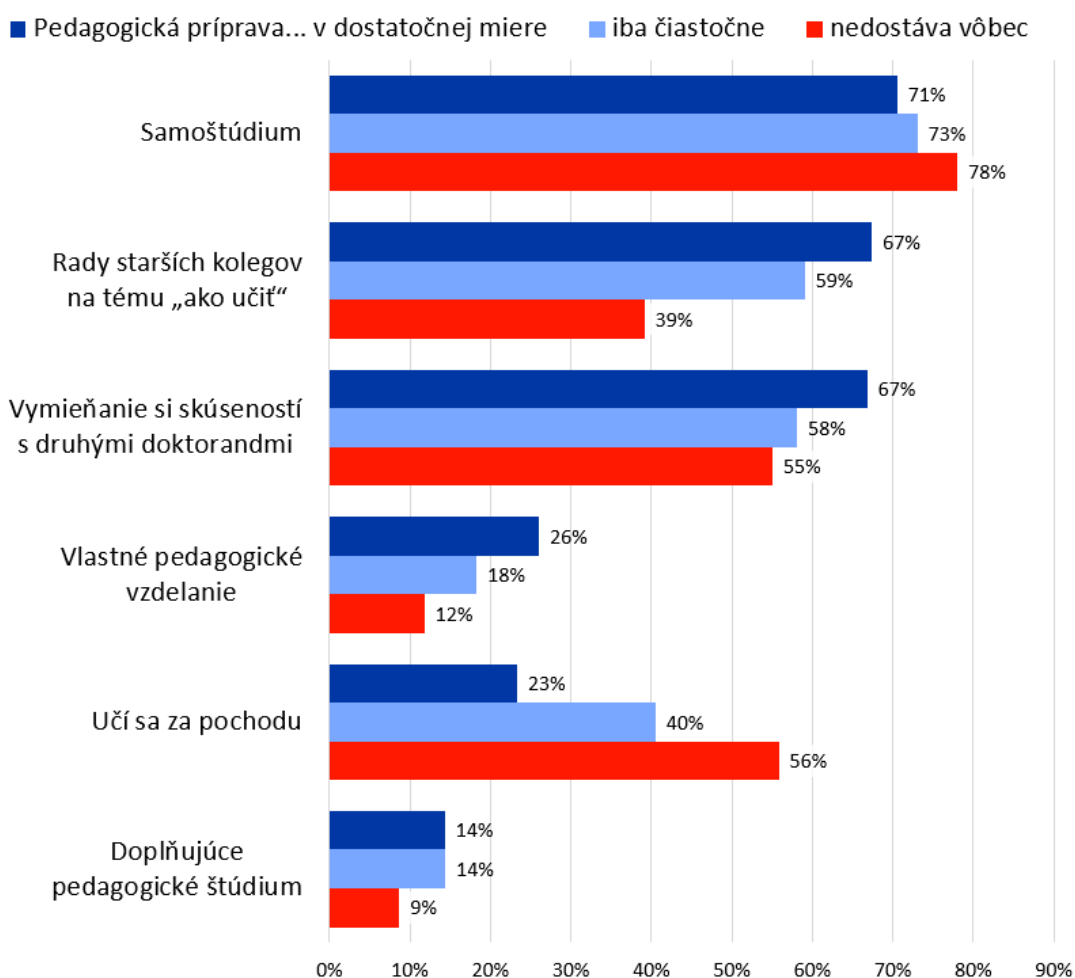
Poznámka: otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí vyučujú študentov na nižších stupňoch vysokoškolského štúdia.

Znenie otázky v dotazníku:

Čo (ďalšie) vám pomáha pri vyučovaní študentov nižších stupňov VŠ štúdia? Vyznačte jednu alebo viac možností.

- rady starších kolegov na tému „ako učiť“,
- vymieňanie si skúseností s druhými doktorandmi,
- moje vlastné pedagogické vzdelanie (napr. absolvovanie učiteľského smeru),
- absolvované doplňujúce pedagogické štúdium (DPŠ, pedagogické minimum,)
- samoštúdium,
- učím sa za pochodu, napríklad metódou pokus – omyl,
- niečo iné, napíšte...

Čo pomáha doktorandom pri vyučovaní študentov nižších stupňov – podľa toho, či dostávajú pedagogickú prípravu ako učiteľ VŠ študentov

Respondenti, ktorí dostávajú dostatočnú prípravu na vyučovanie študentov nižších stupňov vysokoškolského štúdia, sa zriedkavo „učia za pochodu“ (napríklad metódou pokus a omyl). Pre tých, ktorí vyučujú a pedagogickú prípravu nedostali vôbec, je to však bežná prax.

Poznámka:

Respondenti mohli napísať aj svoje postrehy o tom, čo ďalšie im pomáha pri vyučovaní. Zistenia budú spracované v rozšírenej verzii správy.

4.11. Oblasť žiaduceho zlepšenia doktorandského štúdia

Jedným z dôležitých cieľov zisťovania boli aj oblasti, v ktorých by respondenti najviac privítali zlepšenie.

Každý druhý respondent by uvítal lepšie finančné zdroje na výskum. V rámci ponúknutých možností sa táto položka umiestnila navrchu rebríčka. Je možné, že tento názor je podmienený aj všeobecne ustáleným názorom vo verejnosti o nedostatku financií vo výskume.

Druhou najsilnejšou potrebou sa ukazuje lepšie zaškolenie nových doktorandov, aby vedeli, čo ich čaká počas štúdia. Medzi *top 3* želané zlepšenia sa dostala aj organizácia doktorandského štúdia. Nedá sa vylúčiť, že obe oblasti sú do istej miery prepojené.

Nasledujúce položky uviedol každý tretí respondent:

- celkové sociálne zabezpečenie doktorandov,
- prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam,
- kvalita technického vybavenia či nástrojov.

Na konci rebríčka potrebných zlepšení sa nachádzajú priestory školy, vedecká/odborná úroveň pracoviska či prístup školiteľa.

Poznámka:

Sociálnemu zabezpečeniu (napr. štipendiám) je venovaná nasledujúca podkapitola. Vyhodnotenie odpovedí v druhostupňovom triedení, napr. podľa skupín odborov, bude uvedené až v sumárnej správe.

Chýbajúce odborné vedenie a potreba zlepšení

Vyššie uvedené poradie reflektuje názory väčšiny respondentov na potrebné zlepšenia. Výrazne iný rebríček sa však ukáže z pohľadu doktorandov, ktorým sa školiteľ venuje veľmi málo.

Ak sa odborné vedenie realizuje menej často ako raz mesačne, potom sa navrhované zlepšenia týkajú hlavne:

- prístupu školiteľa,
- organizácie doktorandského štúdia,
- zaškolenia nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich očakáva,
- vedeckej/odbornej úrovne pracoviska.

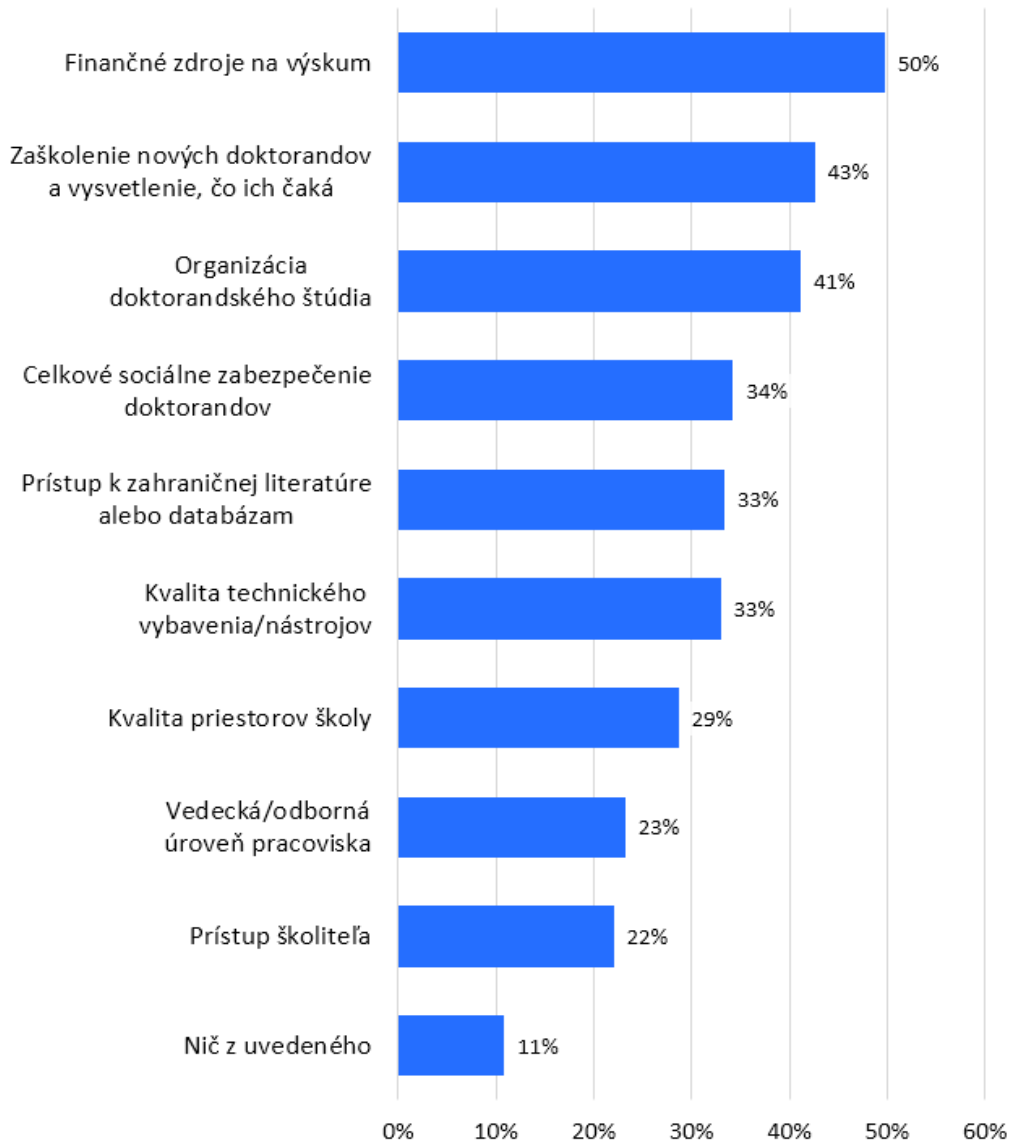
Externisti a denní doktorandi

Respondenti v externej forme štúdia výraznejšie pociťujú rezervy v prístupe k zahraničnej literatúre alebo databázam. Denní doktorandi by skôr zlepšili kvalitu technického vybavenia či podporili zaškolenie nových doktorandov, aby vedeli, čo ich čaká počas štúdia. Niektoré rozdiely prirodzene vyplývajú z formy štúdia: respondenti v dennom štúdiu jemnejšie vnímajú ich sociálne zabezpečenie a kvalitu priestorov školy. Obe skupiny sa však zhodnú na potrebe zlepšiť finančné zdroje na výskum.

Poznámka:

Bolo vytvorených viacero mutácií dotazníkov s rôznym poradím uvedených položiek. Konečné výsledky ukázali, že poradie položiek v dotazníku nemalo významný vplyv na ich umiestnenie v rebríčku potrebných zlepšení.

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia

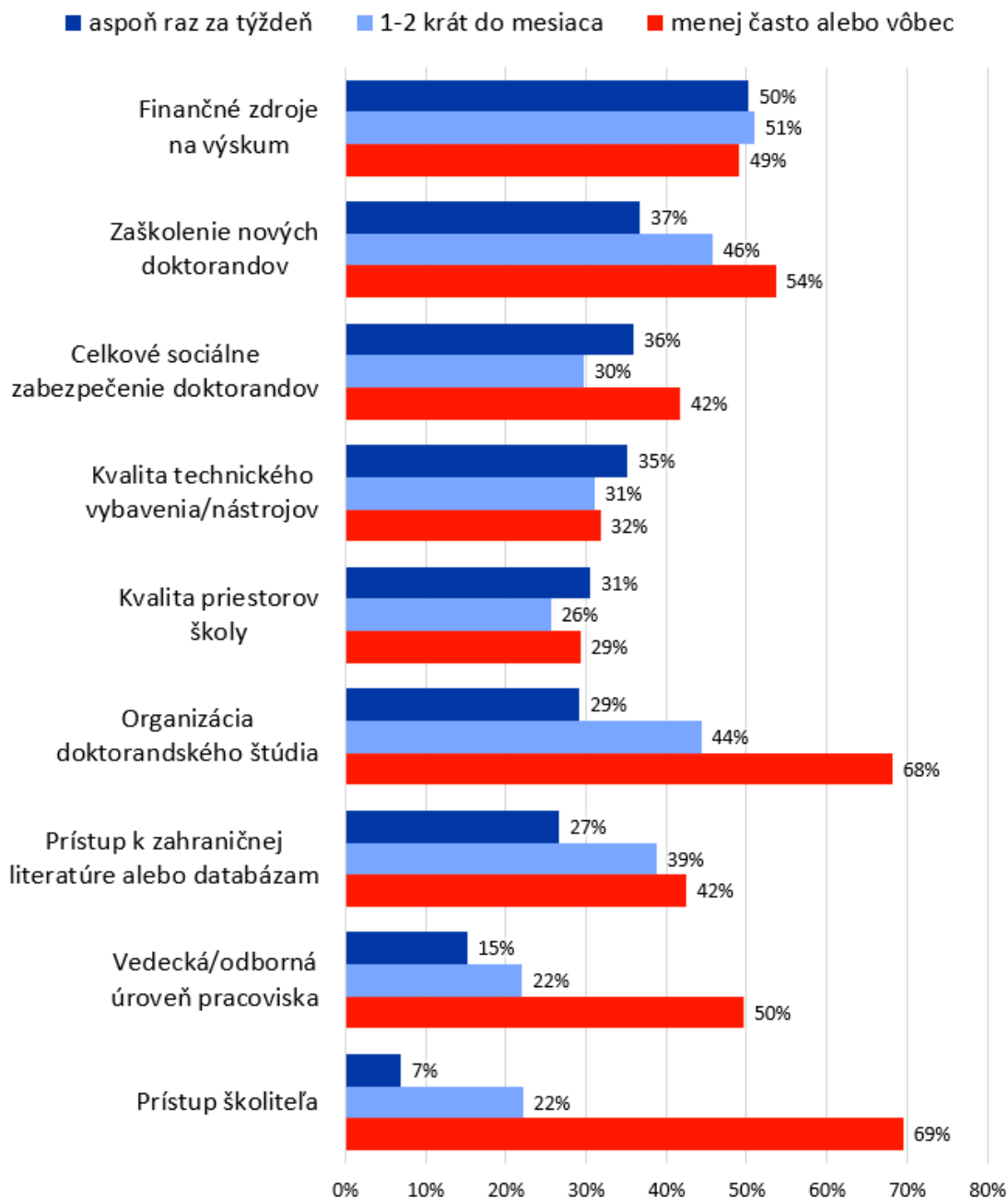

Znenie otázky v dotazníku:

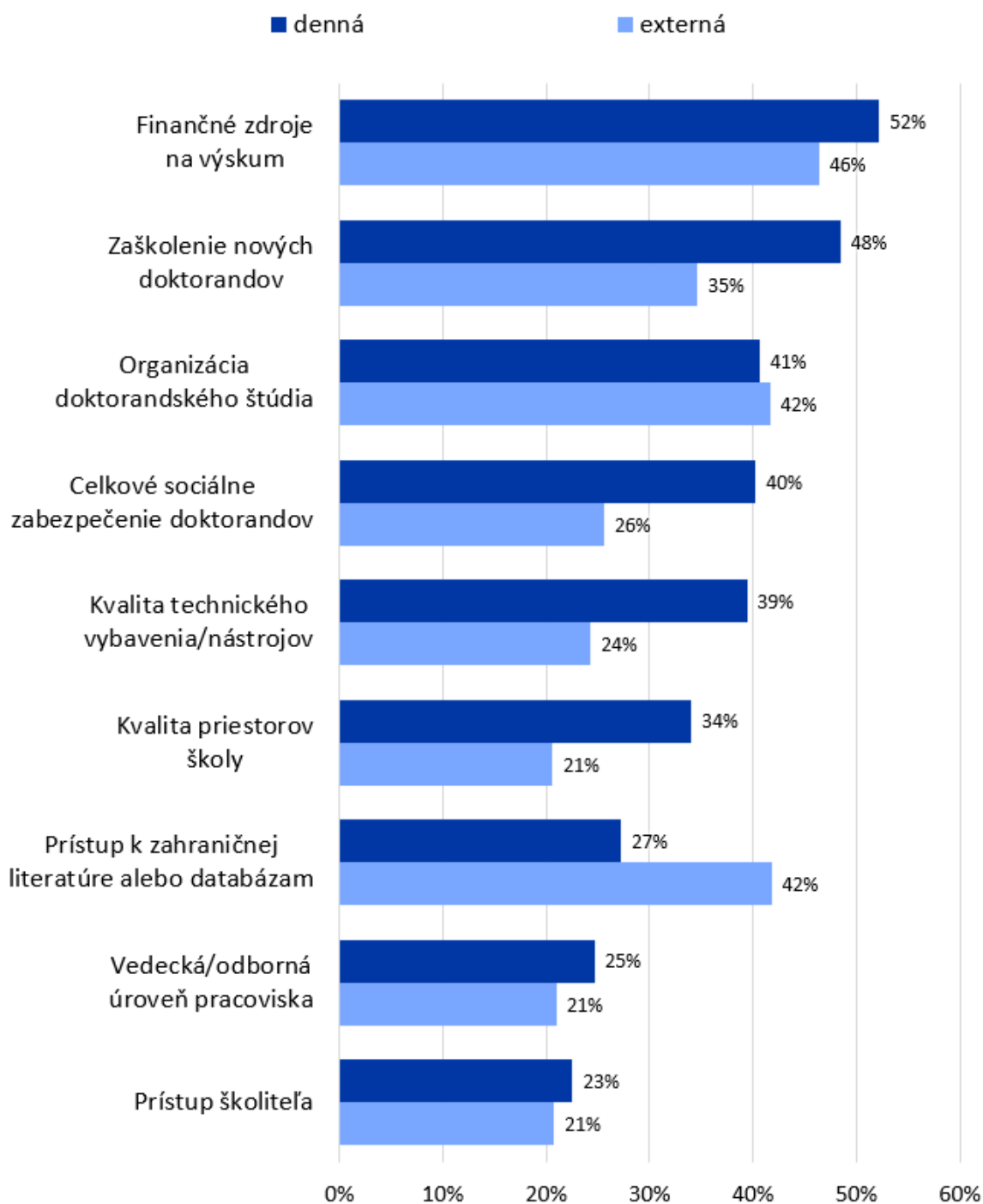
Čo treba ZLEPŠIŤ v rámci vášho doktorandského štúdia? Môžete vyznačiť viacero položiek – na základe svojej osobnej skúsenosti.

- kvalita technického vybavenia/nástrojov,
- prístup k zahraničnej literatúre alebo databázam,
- organizácia doktorandského štúdia,
- zaškolenie nových doktorandov a vysvetlenie, čo ich čaká,
- finančné zdroje na výskum,
- vedecká/odborná úroveň pracoviska,
- celkové sociálne zabezpečenie doktorandov,
- kvalita priestorov školy,
- prístup školiteľa,
- nič z uvedeného,
- niečo iné, napíšte...

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia – podľa toho, ako často sa školiteľ/ka venuje

Potrebné zlepšenia v rámci doktorandského štúdia – podľa formy štúdia

4.12. Sociálne zabezpečenie

Štipendium

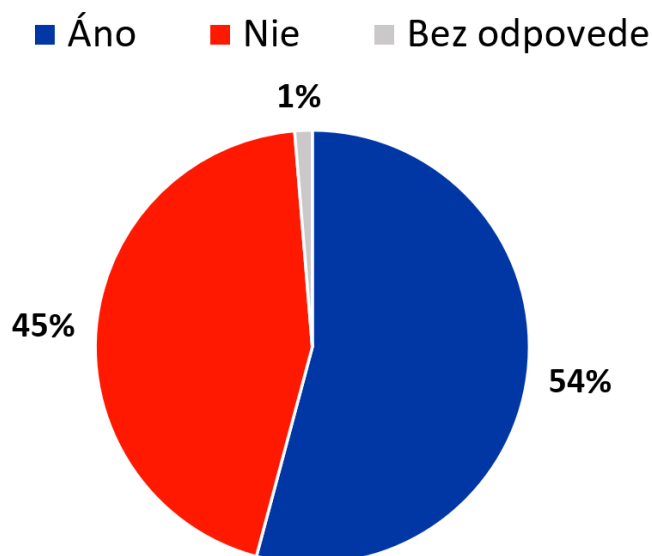
Viac ako polovica respondentov poberá štipendium; príjem im zväčša pokrýva ich bežné náklady. Nie je preto vylúčené, že potrebné zlepšenia v sociálnej oblasti – častejšie uvádzané respondentmi v dennom štúdiu – sa týkajú hlavne poistení, napríklad sociálneho či zdravotného poistenia, alebo samotného statusu doktoranda, ak nie je zároveň zamestnancom.

Uvedené témy zazneli aj v skupinovom rozhovore v rámci prípravnej fázy tvorby dotazníka.

Súbežný pracovný úväzok

Súbežný pracovný úväzok je typický pre študentov externej formy doktorandského štúdia; väčšinou ide o plný pracovný úväzok. U denných študentov je situácia odlišná: viac ako polovica z nich nemá súbežný pracovný úväzok a približne tretina ho síce má, ale len čiastočný. Súbežný pracovný úväzok je väčšinou na inom pracovisku. Svojou náplňou však spravidla patrí do rovnakého alebo príbuzného odboru.

Poberá štipendium

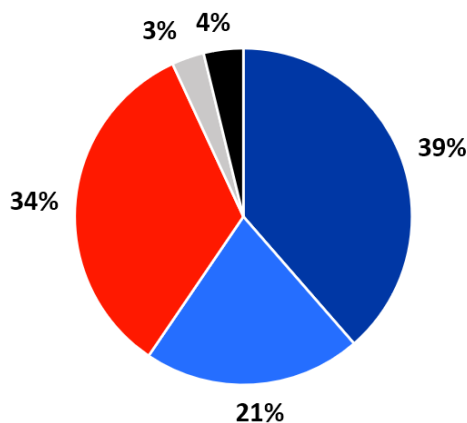

Znenie otázky v dotazníku:

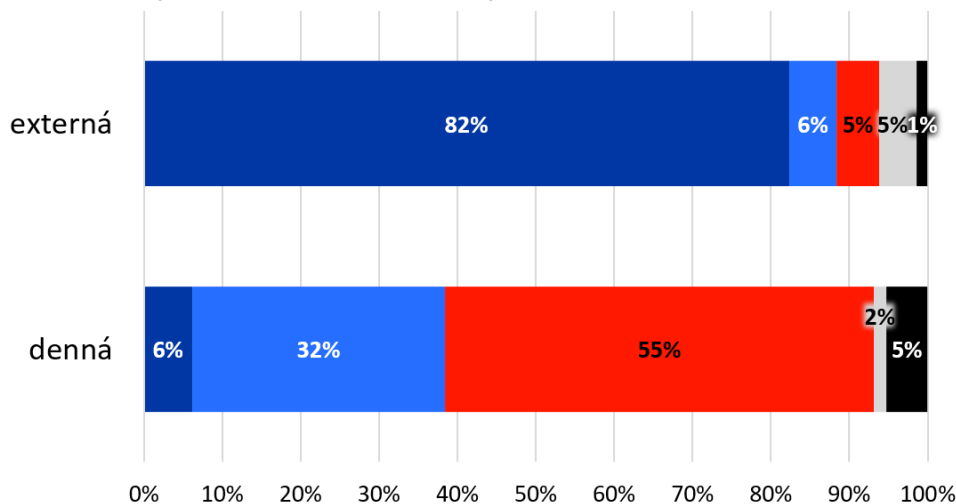
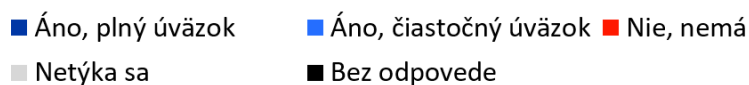
Poberáte štipendium? Vyberte jednu odpoveď.

- áno,
- nie,
- nechcem odpovedať.

Má súbežný pracovný úväzok

Súbežný pracovný úväzok podľa formy doktorandského štúdia

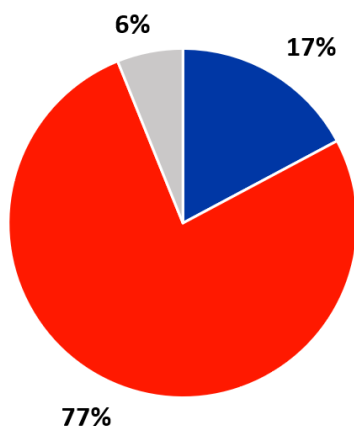
Znenie otázky v dotazníku:

Máte súbežný pracovný úväzok – okrem doktorandského štúdia? Vyberte jednu odpoveď.

- áno, plný úväzok,
- áno, čiastočný úväzok,
- nie, nemám,
- netýka sa ma to,
- nechcem odpovedať.

Súbežný pracovný úväzok je... (iba tí, ktorí ho majú)

- Na rovnakom pracovisku
- Na inom pracovisku
- Bez odpovede

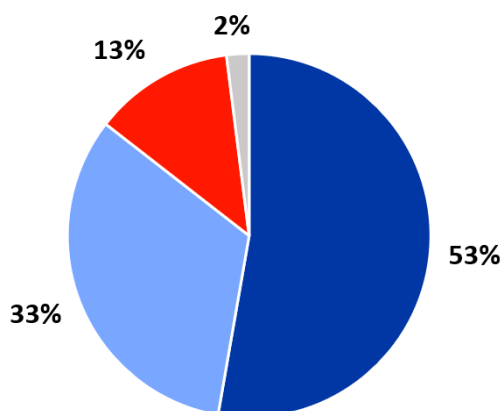
Znenie otázky v dotazníku:

Kde máte súbežný pracovný úväzok? Vyberte jednu odpoveď.

- na rovnakom pracovisku,
- na inom pracovisku,
- nechcem odpovedať.

Súbežný pracovný úväzok patrí... (iba tí, ktorí ho majú)

- do rovnakého odboru
- do príbuzného odboru
- do úplne iného odboru
- Bez odpovede

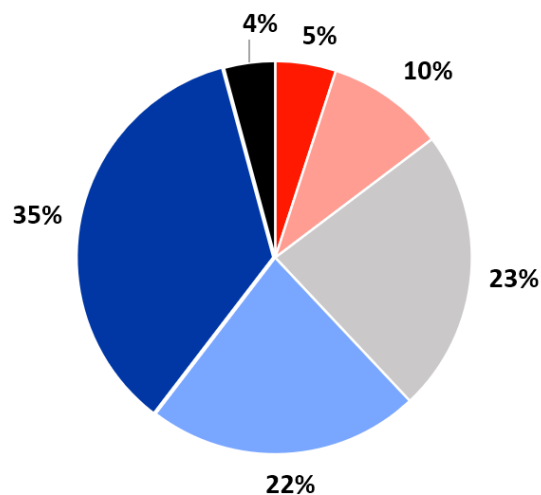
Znenie otázky v dotazníku:

Súbežný pracovný úväzok svojou náplňou patrí: Vyberte jednu odpoveď.

- do rovnakého odboru,
- do príbuzného odboru,
- do úplne iného odboru,
- neviem posúdiť/nechcem odpovedať.

Štipendium pokrýva bežné náklady (odpovedali iba tí, čo ho poberajú)

- 1: v minimálnej miere
- 2
- 3
- 4
- 5: (takmer) kompletne
- Bez odpovede

Poznámka: otázka sa zobrazila iba respondentom, ktorí poberajú štipendium.

Znenie otázky v dotazníku:

Do akej miery pokrýva štipendium vaše bežné náklady? Odpovedajte na škále 1 – 5, kde 1 znamená pokrytie v minimálnej miere a 5 znamená (takmer) kompletne pokrytie nákladov.

- 1 – v minimálnej miere,
- 2
- 3
- 4
- 5 – (takmer) kompletne pokrytie,
- Nevieť odhadnúť alebo nechcem odpovedať .

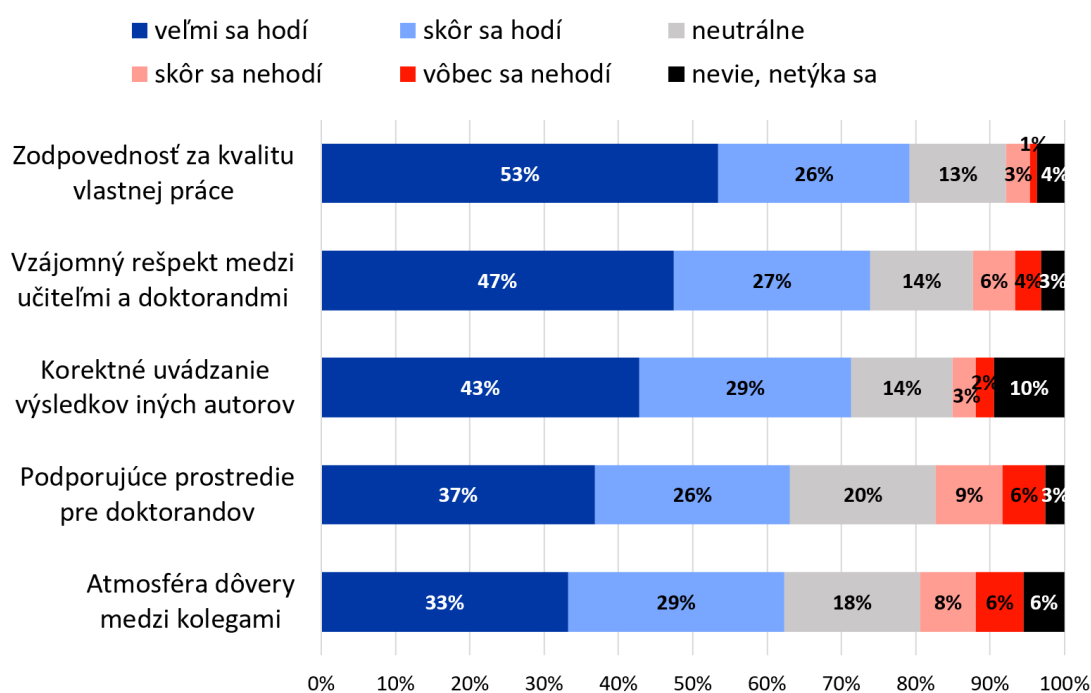
4.13. Školiace pracovisko a jeho hodnoty

Pre takmer 90 % respondentov je školiacim pracoviskom vysoká škola alebo univerzita na Slovensku. S výrazným odstupom nasleduje niektorá z organizácií Slovenskej akadémie vied a vysoká škola alebo univerzita v zahraničí.

Záverečná časť dotazníka patrila etike a celkovej atmosfére na pracovisku. Respondenti určovali, do akej miery sa (podľa ich názoru) konkrétne charakteristiky hodia alebo nehodia na ich školiace pracovisko.

Navrchu rebríčka je zodpovednosť za kvalitu vlastnej práce: Podľa viac ako polovice respondentov sa uvedená vlastnosť veľmi hodí na ich školiace pracovisko. Top 3 dopĺňa vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a doktorandmi a korektné uvádzanie výsledkov iných autorov. S malým odstupom nasleduje podporujúce prostredie pre doktorandov a atmosféra dôvery medzi kolegami.

Školiace pracovisko – vlastnosti

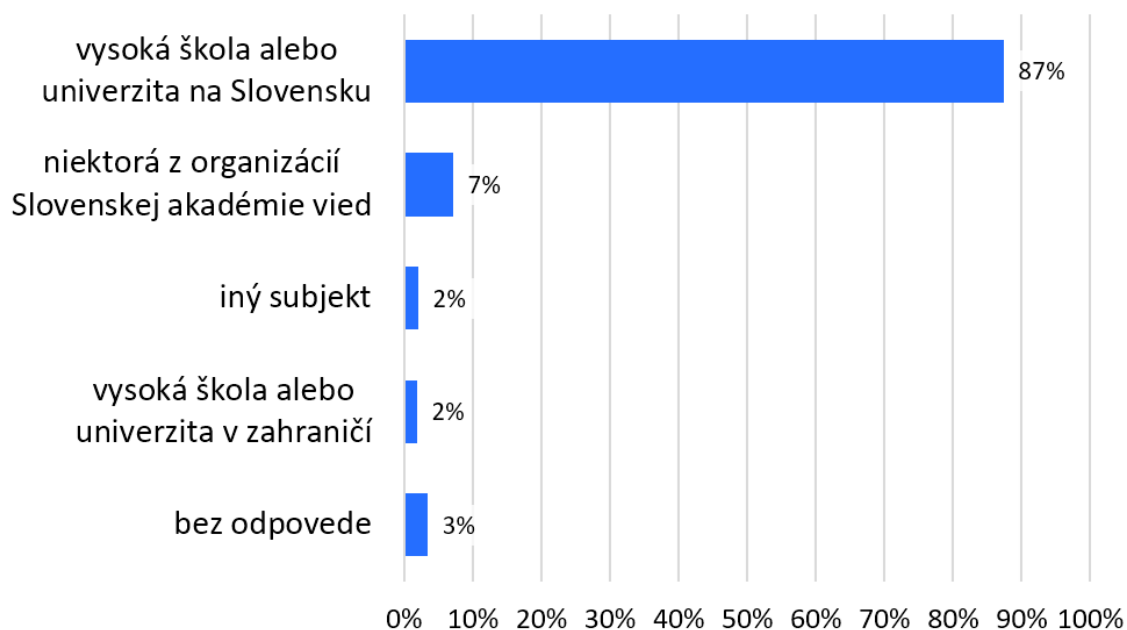

Znenie otázky v dotazníku:

Čo z nasledujúceho sa hodí na vaše školiace pracovisko? Odpovedajte, prosím, podľa uvedenej škály. (Škála: veľmi sa hodí, skôr sa hodí, neutrálne, skôr sa nehodí, vôbec sa nehodí, neviem, netýka sa na to.) Vyberte jednu odpoveď v každom riadku.

- atmosféra dôvery medzi kolegami,
- korektné uvádzanie výsledkov iných autorov,
- zodpovednosť za kvalitu vlastnej práce,
- vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a doktorandmi,
- podporujúce prostredie pre doktorandov.

Školiace pracovisko (viac možností odpovede)

Znenie otázky v dotazníku:

Vaším školiacim pracoviskom je: (viac možností odpovede)

- vysoká škola alebo univerzita na Slovensku,
- vysoká škola alebo univerzita v zahraničí,
- niektorá z organizácií Slovenskej akadémie vied,
- iný subjekt, napíšte,
- nechcem odpovedať.

5. Najvýznamnejšie zistenia a odporúčania

Z doterajšieho vyhodnocovania prieskumu považujeme za najzávažnejšie tieto zistenia:

1. Do prieskumu sa zapojilo pomerne vysoké percento doktorandov. Celkovo 1 525 vyplnených dotazníkov predstavuje návratnosť viac ako 21 %.
2. V odpovediach prevažuje celková spokojnosť s doktorandským štúdiom – až 70 % respondentov je celkovo spokojných s poskytovaným štúdiom a 13 % je nespokojných. Neutrálny postoj vyjadrila približne šestina respondentov.
3. Prieskum preukázal priamu súvislosť medzi vnímaním odborného vedenia doktoranda školiteľom a celkovou spokojnosťou s doktorandským štúdiom. Ukázal sa priamy vzťah medzi frekvenciou, v ktorej sa študentom ich školitelia odborne venujú, a vnímaním kvality vzdelávania z pohľadu doktoranda.
4. Zriedkavý odborný kontakt školiteľa s doktorandom – menej často ako raz za mesiac – sa týka každého siedmeho respondenta, čo je pomerne vysoký podiel.
5. Celková spokojnosť je nižšia u študentov po dizertačnej skúške. Keďže ide o študentov, ktorí boli v doktorandskom štúdiu najviac postihnutí dôsledkami covidovej pandémie, usudzujeme, že tento fenomén môže súvisieť aj s ich izoláciou od fyzickej prítomnosti na vzdelávacom pracovisku, resp. od školiteľa.
6. Prieskum sledoval aj napĺňanie cieľov vzdelávania v štruktúre požiadaviek podľa kvalifikačného rámca EHEA. Podiel pozitívnych odpovedí bol približne na úrovni 70 %, čo sa dá interpretovať ako čiastočné napĺňanie jednotlivých požiadaviek kvalifikačného rámca. Najslabšie zastúpenie malo získavanie zručností v oblasti manažmentu projektov (len 30 %). Výrazne kritickejšie vnímanie napĺňania cieľov vzdelávania majú respondenti, ktorým sa školiteľ odborne venuje len zriedkavo (menej často ako raz za mesiac).
7. Za pozitívne považujeme, že vyše 80 % respondentov – čerstvých absolventov uviedlo, že už publikovalo časť svojich výskumných výsledkov, väčšinou vo vedeckom časopise indexovanom v databázach (WoS, Scopus). Nepriamo to tiež znamená, že väčšina školiacich pracovísk akceptuje požiadavky kvalifikačného rámca: tretí stupeň vysokoškolského vzdelávania má byť založený na intenzívnej vedeckej práci a časť výsledkov doktorandovej práce má byť publikovaná.
8. Negatívne možno vnímať častú absenciu zahraničnej praxe/stáže: takmer tri štvrtiny (74 %) respondentov uviedli, že sa nezúčastnili na výskumnom pobyte v zahraničí. To je alarmujúco vysoké percento. Získavanie cenných skúseností z iných renomovaných pracovísk s rovnakým alebo podobným zameraním predstavuje obohatenie pre samotného študenta, ale aj pre vysielajúce pracovisko.
9. V sociálnej oblasti pozitívne možno hodnotiť skutočnosť, že štipendium – u väčšiny tých, ktorí ho dostávajú – v prevažnej miere pokrýva ich bežné náklady.
10. Respondenti mali možnosť označiť oblasti, v ktorých vidia potrebu zlepšení. Najčastejšie indikovali potrebu zvýšiť financie na výskum, zaškolenie nových doktorandov a zmenu organizácie doktorandského štúdia. Pokiaľ prvá téza je hlboko zakorenená vo verejnosti, ďalšie poukazujú na nutnosť lepšej organizácie a zabezpečenia doktorandského štúdia na vysokých školách.
11. Respondenti, ktorým sa školiteľ venuje menej ako raz za mesiac, najčastejšie uvádzali potrebu zlepšiť prístup školiteľa, organizáciu doktorandského štúdia, zaškolenie nových doktorandov a zlepšenie vedeckej úrovne pracoviska.

12. Doktorandi externej formy štúdia vnímajú výraznejšiu potrebu zlepšiť prístup k zahraničnej literatúre a databázam.

Odporúčania

Z uvedených zistení odporúčame vysokým školám, aby sa venovali zvýšenú pozornosť

1. systémovému zabezpečeniu práce školiteľov; už z prvotných výsledkov prieskumu sa táto oblasť ukazuje ako kľúčová na zlepšenie vzdelávania v treťom stupni vysokoškolského štúdia;
2. podpore zahraničných stáží doktorandov, ako krátkodobých, tak aj strednodobých, a
3. podpore doktorandov externej formy štúdia v prístupe k zahraničnej odbornej a vedeckej literatúre a k databázam.

Agentúra trvalo venuje doktorandskému štúdiu zvýšenú pozornosť; aj preto pristúpi k cieľenej diskusii na tému jeho zlepšovania.

6. Záver

Správa o prvotných zistenia prieskumu priniesla prvé poznatky o názoroch a postojoch študentov 3. stupňa vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike.

Vysoká odozva pozvaných do prieskumu (1 525 respondentov, návratnosť 21 %) svedčí o záujme doktorandov, pričom prevláda celkovo pozitívne vnímanie doktorandského štúdia.

Preukázala sa vysoká závislosť celkového vnímania kvality vzdelávania, ako aj mnohých jednotlivých aspektov od kvality vedenia školiteľmi, ako aj od frekvencie kontaktov, v ktorej sa školiteľ venuje svojmu doktorandovi. Z tohto pohľadu odporúčame vysokým školám zaistiť systémové opatrenia na zabezpečenie riadneho, zodpovedného vedenia doktorandov zo strany školiteľov.

Za pozitívne zistenie možno považovať skutočnosť, že takmer všetci absolventi doktorandského štúdia publikovali výsledky častí svojej práce, pričom tri štvrtiny z nich zverejnili výstupy v časopisoch indexovaných v databázach. Za negatívne zistenie považujeme skutočnosť, že až 74 % doktorandov neabsolvovalo stáž v zahraničí, a teda nezískalo primeranú skúsenosť s prácou a pôsobením v inom prostredí. Študenti externej formy vzdelávania pociťujú potrebu lepšieho prístupu k zahraničnej literatúre.

Detailné výsledky s ďalšími druhostupňovými triedeniami odpovedí a s vyhodnotením spontánnych odpovedí uvedieme v súhrnnej správe v priebehu roka 2024.